

Rapport 2010:7 R

Högskoleverkets prövningar av tillstånd att utfärda masterexamen 2010

Rapport 2010:7 R

Högskoleverkets prövningar av tillstånd att utfärda masterexamen 2010

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Högskoleverkets prövningar av tillstånd att utfärda masterexamen 2010

Utgiven av Högskoleverket 2010

Högskoleverkets rapportserie 2010:7 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelningen, **Karin Järplid Linde**

Omslagsbild: Ingram Publishing

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Rydheims Tryckeri AB, Jönköping, maj 2010

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Högskoleverkets beslut	5
Tio ansökningar om tillstånd att utfärda masterexamen	5
Högskoleverkets kommentarer	7
Process och metod	9
Sammanfattande analys av ordförande	11
UTLÅTANDEN FRÅN SAKKUNNIGA	15
Ersta Sköndal högskola	
– vårdvetenskap	16
Högskolan Dalarna	
– mikrodataanalys	22
Högskolan i Gävle	
– arbetshälsovetenskap	27
Högskolan i Gävle	
– utbildningsvetenskap	33
Högskolan Väst	
– barn- och ungdomsvetenskap	37
Södertörns högskola	
– arkeologi	41
Södertörns högskola	
– filosofi	46
Södertörns högskola	
– medieteknik	52
Södertörns högskola	
– retorik	56
Södertörns högskola	
– svenska	59
Bilaga.	
Högskoleverkets anvisningar vid prövning av masterexamensrätt	63

Högskoleverkets beslut

Rektorer vid berörda högskolor

Karin Järplid Linde
BESLUT
2010-05-19
Reg nr 641-5494-09

Tio ansökningar om tillstånd att utfärda masterexamen

Följande fem högskolor har till den 15 oktober 2009 ansökt hos Högskoleverket om tillstånd att utfärda masterexamen inom sammanlagt 10 områden: Ersta Sköndal högskola, Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle, Högskolan Väst samt Södertörns högskola. För granskning av ansökningarna har Högskoleverket utsett ett antal sakkunniga. De sakkunniga redovisas i anslutning till respektive utlåtande. Ordförande för prövningarna har varit vice rektorn Elvy Westlund, Mälardalens högskola.

Underlag för bedömning har varit högskolornas ansökningar med bilagor, eventuella kompletteringar samt den information som framkommit vid de platsbesök som genomfördes under februari–mars 2010.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de aspekter och kriterier som Högskoleverket har utarbetat i *Högskoleverkets anvisningar vid prövning av masterexamensrätt – för ansökan senast 15 oktober 2009*, reg.nr 643-2687-08. De sakkunnigas utlåtanden med förslag till beslut redovisas i avsnittet *Utlåtanden från sakkunniga*. I samtliga fall instämmer Högskoleverket i de sakkunnigas bedömningar.

Beviljanden

Högskoleverket beslutar att bevilja följande lärosäten tillstånd att utfärda masterexamen inom angivna områden:

Högskolan Dalarna

Område: mikrodataanalys

Högskolan i Gävle

Område: arbetshälsovetenskap

Högskolan Väst

Område: barn- och ungdomsvetenskap

Södertörns högskola

Område: arkeologi

Område: filosofi

Område: retorik

Område: svenska

Avslag

Högskoleverket beslutar att avslå följande lärosätens ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen inom angivna områden:

Högskolan i Gävle

Område: utbildningsvetenskap

Beslutet grundar sig på de brister i lärarkompetens, lärarkapacitet och infrastruktur samt brister i anknytning till utbildning på forskarnivå som de sakkunniga påtalar i sitt utlåtande.

Södertörns högskola

Område: medieteknik

Beslutet grundar sig på de brister i området för examenstillståndet och de brister i lärarkompetens och lärarkapacitet som de sakkunniga påtalar i sitt utlåtande.

Högskoleverkets rekommendation till regeringen

Ersta Sköndal högskola

Högskoleverket rekommenderar regeringen att avslå Ersta Sköndal högskolas ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen inom:

Område: vårdvetenskap

Rekommendationen grundar sig på de brister i utbildningens utformning och de brister i säkring av kvalitet som de sakkunniga påtalar i sitt utlåtande.

Beslut i ärendet har tagits av universitetskanslern Anders Flodström efter föredragning av utredaren Karin Järplid Linde i närvaro av informationschefen Eva Ferndahl och avdelningschefen Maria Sundkvist.

Anders Flodström

Karin Järplid Linde

Kopia till:

Utbildningsdepartementet

De sakkunniga

Högskoleverkets kommentarer

I och med denna rapport avslutas Högskoleverkets fjärde prövningsomgång för tillstånd att utfärda masterexamen och vi kan med tillfredsställelse konstatera att majoriteten av inkomna ansökningar har fått beviljat examenstillstånd. Sammanlagt tio ansökningar från fem olika högskolor har granskats. Sju av ansökningarna har beviljats medan övriga tre inte uppfyllde kvalitetskraven.

Högskoleverket har i tidigare rapporter fört resonemang om masterexamen och framväxten av de bedömningsaspekter och -kriterier som ligger till grund för prövningarna. För vidare läsning kring detta hänvisar vi till rapporterna *Prövning av masterexamensrätt 2007*, 2007:46R; *Högskoleverkets prövningar av masterexamensrätt 2008*, 2008:21R och *Högskoleverkets prövningar av masterexamensrätt 2009*, 2009:17R. Högskoleverket vill dock kortfattat beröra några frågor som har anknytning till de sakkunnigas utlåtanden och till ordförandens sammanfattande analys.

I tidigare prövningar har *utbildningens utformning* varit den aspekt som varit mest problematisk. Både för högskolorna att uttrycka och därmed även för de sakkunniga att bedöma. Ansökningarna har ofta innehållit vaga beskrivningar av hur den planerade utbildningens behörighetskrav, innehåll och utformning ska säkra att studenten når målen för masterexamen. I årets prövningsomgång har sakkunniga varit mindre kritiska i bemärkelsen att färre ansökningar har blivit "underkända" för aspekten *utbildningens utformning*, vilket givetvis är positivt. Av flera utlåtanden framgår dock att sakkunniga fått ägna mycket tid vid platsbesöket åt att verkligen förstå hur utbildningen svarar mot de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen. Det har sagts i tidigare rapporter men det tål att upprepas: Högskolan har en skyldighet att gentemot blivande studenter tydligt kunna redogöra för utbildningens innehåll och de mål som studenten ska uppnå. Tydliga utbildningsbeskrivningar blir också ett viktigt pedagogiskt verktyg för berörda lärare, liksom ett underlag för studenter när de efter avslutad utbildning ska redogöra för sina nyvunna kunskaper och förståelser, färdigheter och förmågor, värderingsförmågor och förhållningssätt enligt 2007 års examensordning. Det är först då som Bolognaprocessens pedagogiska verktyg har kommit till sin rätt.

Trots att prövningarna för tillstånd att utfärda masterexamen har pågått sedan hösten 2007 förefaller det fortfarande råda tveksamhet om tolkningen av de områden för examenstillstånd som prövningarna avser. Som framgår av ordförandens sammanfattande analys kretsar problematiken främst kring förhållandet mellan område och huvudområde och som ordförande konstaterar så behöver området inte vara identiskt med det eller de huvudområden som utbildning ska ges inom. Det som är avgörande i de sakkunnigas bedömning är att det finns ett helhetsperspektiv, att det finns en genomtänkt idé kring området för examenstillstånd relaterat till den utbildning som ska ges, den

lärarkompetens och -kapacitet som finns tillgänglig samt hur den planerade utbildningen knyter an till utbildning på forskarnivå.

Av Höskoleverkets anvisningar framgår att som regel bör minst två docentkompetenta lärare inom det aktuella huvudområdet för utbildningen vara tillsvidareanställda inom högskolan. Några av ansökningarna kritiserades för bristande lärarkompetens trots att det av ansökan framstod som om tillräckligt antal docentkompetenta lärare finns tillgängliga. Här vill vi understryka att bedömningen av aspekten *lärarkompetens och lärarkapacitet* aldrig handlar om ett enkelt räknade, utan en bedömning relaterad till den utbildning som ska ges. Bedrivs för ansökan relevant forskning? Finns kompetens för undervisning och examination? Kommer studenten att kunna nå examensmålen för masterexamen? I slutänden är det just studentperspektivet och studentens rättssäkerhet som står i fokus i alla prövningar av examenstillstånd.

Avslutningsvis vill Höskoleverket framföra ett varmt tack till ordförande och de sakkunniga som medverkat i årets prövningar av tillstånd att utfärda masterexamen. Er insats är som alltid avgörande för vår verksamhet.

Process och metod

Till den 15 oktober 2009 tog Högskoleverket emot elva¹ ansökningar om tillstånd att utfärda masterexamen från fem olika högskolor. Ansökningarna har prövats var och en för sig under ledning av vice rektor Elvy Westlund, Mälardalens högskola. För varje ansökan har Högskoleverket rekryterat två till tre sakkunniga beroende på ansökningarnas karaktär. Totalt har närmare 30 sakkunniga varit involverade. Prövningarna har samordnats och givits stöd av en projektgrupp från Högskoleverket bestående av utredarna Andrea Amft, Pär Brännström, Åsa Ekberg och Karin Järplid Linde (projektledare).

De sakkunnigas uppgift har varit att läsa ansökan ifråga, genomföra ett platsbesök vid den aktuella högskolan och fokusera på såväl områdes- och huvudområdesspecifika förhållanden som på övergripande principiella frågor. I de sakkunnigas uppdrag har det även ingått att skriva ett utlåtande och ett förslag till beslut. I samband med rekryteringen av sakkunniga har berörda högskolor givits möjlighet att lämna namnförslag. Innan en sakkunnig har rekryterats har personen ifråga uppmanats att informera Högskoleverket om eventuella jävsförhållanden. Inga jävsförhållanden har konstaterats.

Ordförandes roll har varit att läsa samtliga ansökningar, genomföra platsbesök vid berörda högskolor, agera ordförande vid platsbesök och fokusera på övergripande och principiella frågor, ge återkoppling till sakkunniga på utlåtanden vid eventuella oklarheter i bedömningen och att göra en samlad analys utifrån samtliga utlåtanden. I uppdraget som ordförande har det dock *inte* ingått att göra en egen självständig bedömning av respektive ansökan. I Högskoleverkets första provningsomgång för tillstånd att utfärda masterexamen tillsattes en så kallad generalistgrupp som gjorde just en egen bedömning av varje ansökan. Så är dock inte fallet numera. Ordförandens uppgift har istället varit att utifrån den samlade bilden ge återkoppling till sakkunniga för att på så sätt eftersträva likvärdiga bedömningar.

Utgångspunkt för de sakkunnigas bedömning har varit högskolelagen och högskoleförordningen samt de aspekter och kriterier som finns sammanställda i *Högskoleverkets anvisningar vid prövning av masterexamensrätt² – för ansökan senast 15 oktober 2009*, reg.nr 643-2687-08. Anvisningarna finns som bilaga till denna rapport. Bedömningsunderlaget har utgjorts av högskolans ansökan inklusive bilagor och eventuella kompletteringar samt den information som framkom i samband med platsbesök vid de berörda högskolorna. Inför

-
1. Tio ansökningar finns redovisade i denna rapport. Ersta Sköndal högskola ansökte om tillstånd att utfärda masterexamen inom området socialt arbete. Högskolan har dock bett om att få senarelägga platsbesöket till hösten 2010. Högskoleverket har valt att tillmötesgå högskolans önskemål.
 2. Sedan anvisningarna fastställdes har Högskoleverket förändrat sin terminologi. Istället för "examensrätt" används numera begreppet "examenstillstånd", som mer är i linje med formuleringar i högskolelagen.

platsbesöken hölls ett gemensamt sakkunnigmöte den 15 januari 2010, där ordförande och projektledare från Högskoleverket gick igenom bedömningsprocessen och Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av tillstånd att utfärda masterexamen. Samtliga platsbesök genomfördes under perioden februari–mars 2010. Vid platsbesöket medverkade ordförande³, de sakkunniga för respektive ansökan och en utredare från Högskoleverket. Inför varje platsbesök träffades ordförande, berörda sakkunniga och en utredare för att förbereda de frågor som skulle ställas under platsbesöket. Platsbesöket genomfördes under en dag då samtal fördes med representanter för högskoleledningen, institutionsledning eller motsvarande, lärare, forskarstuderande och studenter. Samtalen genomfördes med de olika grupperna var för sig. Platsbesöksdagen avslutades med ytterligare ett möte med institutionsledning eller motsvarande. Under platsbesöket ställde ordförande och de sakkunniga frågor om sådant som de uppfattade som oklart eller ville få förtydligt i högskolans ansökan. Frågorna följde Högskoleverkets aspekter och kriterier. Syftet med platsbesöket var att få en så fullständig bild som möjligt av förutsättningarna vid högskolan och det utbildningsförslag som ingår i ansökan. Efter platsbesöket har de sakkunniga redogjort för sin bedömning i ett utlåtande. Utlåtandena är skrivna enligt en särskild mall där varje rubrik avslutas med ett kort omdöme som visar om de sakkunniga anser att aspekten är tillfredsställande eller inte. Utlåtandena avslutas med en sammanfattande bedömning och en motivering till förslag till beslut. Att utlåtandena är skrivna enligt en mall hindrar inte att de kan skilja sig åt, både vad gäller innehåll och omfattning. Det är viktigt att poängtera att det inte har varit ett primärt syfte att utlåtandena ska vara lika. Centralt för prövningarna är dock att åstadkomma likvärdiga bedömningar av högskolornas ansökningar. Ordförande har haft ett ansvar i det arbetet, men även Högskoleverket har ett ansvar för att ansökningarna på ett likvärdigt sätt bedöms mot högskolelagen och högskoleförordningen. Högskoleverkets roll i prövningarna har i övrigt handlat om att vara kontaktinstans gentemot ordförande, sakkunniga och lärosäten samt att förbereda och koordinera möten och platsbesök. Högskoleverket har även gett återkoppling till sakkunniga på utlåtanden vid eventuella sakfel eller kompletteringsbehov samt ansvarat för att sammanställa utlåtandena i denna rapport.

Högskoleverkets beslut grundar sig på de sakkunnigas utlåtanden med förslag till beslut samt på de överväganden som Högskoleverket gör. Högskoleverket fattar beslut om examenstillstånd för statlig högskola men i fråga om enskild utbildningsanordnare överlämnas de sakkunnigas utlåtande och Högskoleverkets förslag till beslut till regeringen.

3. Ordförande deltog inte vid platsbesök vid Högskolan i Gävle.

Sammanfattande analys av ordförande

Kommentarer kring aspekter, kriterier och bedömning

De sakkunnigas bedömningar har gjorts utifrån de aspekter och kriterier som finns sammanställda i *Högskoleverkets anvisningar vid prövning av masterexamensrätt – för ansökan senast 15 oktober 2009*. Dessa är: område för examenstillstånd, resurser (lärarkompetens, lärarkapacitet och infrastruktur), nära anknytning till utbildning på forskarnivå, utbildningens utformning och säkring av kvaliteten.

Lärosätenas ansökningar, platsbesökens upplägg och mallen för de sakkunnigas bedömningstexter har följt dessa aspekter och kriterier, vilket har underlättat arbetsgången och ökat jämförbarheten. Ett viktigt led i mitt uppdrag som ordförande har varit att eftersträva en likvärdighet i sakkunnigas bedömningar. Här har utlåtandemallerna varit ett viktigt stöd. Trots att utlåtandena är skrivna efter en gemensam mall så skiljer de sig åt, både vad gäller omfattning och innehåll. De sakkunniga har exempelvis på olika sätt valt att lyfta fram de olika utbildningarnas förtjänster i sina respektive utlåtanden. Att utlåtandena ska vara lika disponerade genom att använda samma mall har inte varit ett primärt syfte utan snarare ett sätt att underlätta och kvalitetssäkra skrivandet för de sakkunniga.

Processen gick i korthet till så att de sakkunniga skickade sina bedömningstexter till Högskoleverkets projektgrupp och till mig i egenskap av ordförande. Högskoleverkets projektgrupp och jag har sedan jämfört alla bedömningstexter för att säkerställa att aspekter och kriterier hanterats likvärdigt. Vi har sedan gett återkoppling till de sakkunniga. När det gäller aspekten *nära anknytning till utbildning på forskarnivå* är det viktigt att ha förståelse för under vilka ekonomiska villkor som högskolorna ska bygga sina forskningsmiljöer jämfört med universiteten. Det betyder att högskolornas arbete med fokus och profilering liksom koppling till forskningsmiljöer på andra lärosäten blir särskilt intressant.

Vad är det som provas?

Av Högskoleverkets anvisningar framgår att tillståndet att utfärda masterexamen avser ett område, men exemplifieras i högskolans ansökan med utbildning inom ett eller flera huvudområden. Av anvisningarna framgår det även:

”Huvudområdet är i sin tur relaterat till fördjupningen i den eller de masterexamen som högskolan avser att utfärda. Enligt examensordningens bestämmelser för masterexamen ska kravet om minst 60 högskolepoäng med fördjupning inom huvudområdet vara uppfyllt.”⁴ ”Prövningen gäller huruvida högskolan har de för-

4. *Högskoleverkets anvisningar vid prövning av masterexamensrätt – för ansökan senast 15 oktober 2009*. Reg nr 643-2687-08.

utsättningar som behövs för att kunna ta ansvar för de rättigheter och skyldigheter som följer med examensrätten inom det sökta området. Dels prövas högskolan mot de krav som ställs på kvaliteten inom det sökta området, dels mot de krav som är relaterade till högskolans interna kvalitetsarbete.”⁵

Vad är ett område respektive ett huvudområde?

I 2007 års ansökningsomgång gjordes följande tolkning av områdesbegreppet, en tolkning som användes då och i efterföljande prövningar av examenstillstånd för masterexamen:

- Område är mindre än ett vetenskapsområde
- Område är större än eller lika med ett huvudområde
- Huvudområde är större/vidare/tvärare än eller lika med ett huvudämne

Även om vare sig begreppen vetenskapsområde eller huvudämne längre finns i högskolelagen eller högskoleförordningen, så ger tolkningen en indikation på tänkta storleksförhållanden. Området behöver således inte vara identiskt med de huvudområden som utbildning ges inom utan kan vara vidare än så. Högskolan måste dock göra tydligt för sakkunniga hur området bildar en enhet utifrån de olika kvalitetsaspekterna. I årets prövningar förefaller det fortfarande råda viss tveksamhet från högskolornas sida i hur område respektive huvudområde ska tolkas. Tveksamheten blir tydlig när exemplifierade masterprogram inom ett huvudområde får samma benämning som området, trots att utbildningen har ett annat fokus än området som helhet. Högskolorna avgör visserligen själva benämningen på huvudområde och utbildningsprogram, men för att presumtiva studenter ska kunna bilda sig en rimlig uppfattning om utbildningens innehåll så är tydlig ”varudeklaration” ett viktigt ansvar som alla lärosäten har gentemot sina studenter.

Olika syften med ansökningarna

Det är intressant att se hur lärosätena har valt att tolka och hantera Högskoleverkets aspekter och kriterier, både i ansökan och vid platsbesöket. En reflektion jag gör är att lärosätena tycks ha haft olika syften med sina ansökningar. Jag har identifierat tre olika syften.

I vissa ansökningar har det inom högskolan formerats ett lärarlag som på ett tydligt sätt gemensamt har förklarat sin ambition och vilja, kopplat till det omgivande samhällets behov och där de har utnyttjat lärosätets möjligheter till samverkan, fokusering och profilering. I dessa ansökningar framkommer tydligt hur lärosätet utnyttjat de fördelar som en högskola kan ha jämfört med ett universitet vad det gäller flexibilitet, nytänkande och samverkan. Genom att anta den rollen kommer högskolorna att bli ett viktigt och intressant komple-

5. *Högskoleverkets anvisningar vid prövning av masterexamensrätt – för ansökan senast 15 oktober 2009.* Reg nr 643-2687-08.

ment till universiteten i det svenska akademiska utbildningssystemet. Risken med en stark profilering är naturligtvis att lärosätet blir sårbart.

Ett annat syfte kan vara att söka ett stort antal tillstånd att utfärda master-examina, som ett led i att senare söka ett antal examenstillstånd för utbildning på forskarnivå. Risken är då naturligtvis att varje ansökan och område blir smalt och att högskolan därmed kan få svårt att upprätthålla tillräcklig lärarkompetens och lärarkapacitet. En annan tydlig risk med att erbjuda många masterutbildningar är att inte kunna rekrytera tillräckligt med studenter för att göra utbildningen ekonomiskt och kvalitativt försvarbar. Om svårigheter finns att rekrytera till befintliga magisterprogram inom området så kan man fundera över hur man ska kunna rekrytera till nya masterprogram inom samma område.

En tredje typ av ansökningar har sin grund i att en grupp lärare gått samman för att erhålla examenstillstånd inom ett område med syfte att så många forskare som möjligt ska vara delaktiga. Det har i sin tur lett till breda områden, vilket i sig inte behöver vara negativt. Problem uppstår dock ibland när den utbildning som ska ges får samma innehållsliga bredd som själva området. Inom dessa breda masterutbildningar finns en risk för att högskolan inte når de krav som ställs på nivå, progression och fördjupning, dvs. att utbildningen håller en avancerad nivå, att det finns en progression i förhållande till grundnivå och inom avancerad nivå samt att utbildningen innehåller de mått av fördjupning som krävs för en masterexamen. Bristande fördjupning leder i sin tur till att utbildningen inte blir behörighetsgivande för studier på forskarnivå.

På vilken grund man väljer att söka rätten att utfärda masterexamen är i slutänden en ledningsfråga.

Relationen mellan prövningar för masterexamen och Högskoleverkets utvärderingar

Aspekter och kriterier för prövning av tillstånd att utfärda masterexamen som arbetats fram av Högskoleverket stämmer väl överens med det kvalitetssäkringssystem som hittills har används för såväl ämnes- och programutvärderingar liksom genomförda granskningar av lärosätenas kvalitetsarbete. Hur väl Högskoleverkets nya kvalitetssäkringssystem kommer att samklinga med prövningarna av tillstånd att utfärda masterexamen återstår att se.

UTLÅTANDEN FRÅN SAKKUNNIGA

Ersta Sköndal högskola – vårdvetenskap

Utlåtande av sakkunniga

Professor Terese Bondas, Högskolan i Bodö, Norge.

Professor Britt-Inger Saveman, Umeå Universitet.

Sakkunnigas förslag till beslut

Avslag.

Område för examenstillstånd

I ansökan från Ersta Sköndal högskola anges att vårdvetenskap är det sökta programmets huvudområde. Programmet benämns masterprogram i vårdvetenskap – verksamhetsutveckling inom vårdområdet, 120 högskolepoäng och examensbenämningen är masterexamen i vårdvetenskap – verksamhetsutveckling inom vårdområdet.

Området vårdvetenskap är relevant med tanke på att Ersta Sköndal högskola har en gedigen forskning inom området. Området för examenstillståndet, tillika huvudområdet, är däremot inte fullt ut relaterat till fördjupningen i den masterexamen som högskolan avser att utfärda, dvs. ”verksamhetsutveckling”. De kurser som ska ingå i programmet uppfyller visserligen kraven om minst 60 högskolepoäng inom det huvudsakliga området vårdvetenskap, men en del av kurserna skulle även kunna höra hemma inom områden som arbetsvetenskap, socialt arbete eller förvaltningsvetenskap.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Enligt Högskoleverkets rekommendation bör det för såväl handledning som examination av studenter inom en utbildning för masterexamen som regel finnas minst två tillsvidareanställda lärare med docentkompetens inom huvudområdet. Ersta Sköndal högskola redovisar en personalstyrka omfattande 47 personer, där ingår sex professorer, varav fyra i omvårdnad, en i filosofi och en i vårdpedagogik. En av professorerna är emerita med tjänstgöring 50 procent och planerad tjänstgöring 10 procent på avancerad nivå och en annan av professorerna tjänstgör 25 procent och 10 procent på avancerad nivå. De fyra övriga har anställning på heltid, varav 10–20 procent fördelas på avancerad nivå. Det finns 17 lektorer, varav två har inriktningen vårdpedagogik, en livsåskådningsvetenskap och övriga omvårdnad. Av lektorerna är tre docenter.

Tre av adjunkterna är inplanerade för undervisning på avancerad nivå med en sammanlagd undervisningstid på 85 procent.

Lärarkompetensen är mycket god inom vårdvetenskap generellt sett, men det framkommer inte i ansökan eller vid platsbesöket att någon av de disputerade har verksamhetsutveckling som forskningsprofil. Det framkommer dock i kompletterande dokument: *Sammanställning över erfarenheter av verksamhetsutveckling på institutionen för vårdvetenskap* och *Förslag till möjliga lärare i masterutbildning* att en hel del av lärarna har forsknings- och utvecklingsprojekt som innefattar implementering av vårdvetenskaplig forskning. Det framstår dock som något oklart, eftersom en hel del av dessa presenterade projekt går ganska långt tillbaka i tiden. Det finns två doktorander som bedriver forskning inom masterutbildningens fördjupning, dvs. verksamhetsutveckling. Båda dessa förväntas disputeras inom kort. Ämnesansvarig professor bedriver även forskning med relevans för verksamhetsutveckling, men inga publikationer finns ännu.

Infrastruktur

Ersta Sköndal högskola har två campus med alla resurser som krävs för utbildning på avancerad nivå med bibliotek, IT och elektronisk plattform för distansundervisning.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är tillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

I forskningsprogrammet vid Ersta Sköndal högskola beskrivs en nationellt och internationellt erkänd forskning med flera projekt inom palliativ vård. "Vårdetik med livsåskådningsvetenskap", "vårdvetenskap", som innefattar äldre-forskning och forskning inom psykiatrisk vård, och slutligen forskning inom "hälsa och samhälle", som innefattar projekt kring t.ex. existentiella aspekter på hälsa och sjukdom. Därutöver finns en grupp med "övrig" forskning och det är först där vi återfinner ett projekt som mycket tydligt ligger inom ramen för verksamhetsutveckling: ledarskap inom omvårdnad, med en av de doktorander som omnämns ovan. Vid platsbesöket framkom att forskning med fokus på vård i livets slutskede bl.a. bedrivs tack vare en större extern forskningsfinansiering och att bredden av övriga projekt beror på att inga statliga forskningsmedel finns att tillgå. Vid platsbesöket framkom att man valt ett "paraplyområde": verksamhetsutveckling, som kan inkludera alla de olika forskningsinriktningar som finns vid högskolan. Den omfattande publicering som redovisas i de olika dokumenten visar på samma bredd som forskningsprojekten, men ytterst få av dem är inom "verksamhetsutveckling". De magisteruppsatser som redovisas (en under 2008 och nio under 2009) berör psykiatrisk vård och palliativ vård, vilket är naturligt med tanke på högskolans specialistutbildning inom psykiatrisk vård och fokuseringen på palliativ

vård. Det är således *inte* först och främst verksamhetsutveckling som framförs i den skriftliga dokumentationen av pågående forskning.

Satsningen på rekrytering av forskare har varit tydlig under senare år. Däremot framkom det vid platsbesöket att det är bekymmersamt för högskolan att inte ha fasta forskningsresurser, vilket skulle kunna styra forskningsinriktningen. Visionen är att inom ett tioårsperspektiv ha forskarutbildningsrättigheter, troligtvis i samverkan med andra högskolor inom området. Tio doktorander med varierande aktivitetsgrad finns idag vid institutionen. De är antagna vid Karolinska institutet med undantag av en som är antagen vid Uppsala universitet. Det finns samarbetsavtal, bland annat med Karolinska institutet, som i dagsläget gäller för medarbetare vid Ersta Sköndal högskola. Avtalen kommer att revideras så att studenter efter avslutad masterutbildning ges möjlighet att söka till forskarutbildning. En ”docentskola” har skapats av rektor för att underlätta lektorernas docentmeritering men någon fördjupad information om detta finns inte i ansökan. På grundutbildningsnivå finns ett sedan länge upparbetat samarbete med socialt arbete genom det fyraåriga gemensamma programmet för sjuksköterskeutbildning och socionomutbildning.

Denna starka forskningsmiljö ger goda förutsättningar för masterstudenter att få en anknytning till utbildning på forskarnivå. Den planerade masterutbildningen kunde dra nytta av det avtal som finns mellan enheten för forskning om vård i livets slutskede och institutionen för vårdvetenskap, vilket skulle innebära tillgång till forskarnas tid för bland annat handledning och undervisning på avancerad nivå. Masterstudenter kommer att ha möjlighet att delta i seminarieverksamhet tillsammans med forskargrupperna.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

Prefekt och ämnesföreträdande professor har haft ansvaret för ansökan till Högskoleverket. Lärare och doktorander har varit med i utformningen av de kurser som ingår.

Behörig att antas till det planerade masterprogrammet är den person som har kandidatexamen i vårdvetenskap eller motsvarande. Vad motsvarande skulle kunna vara framgår inte av ansökan eller platsbesöket. Hur en omvärldsanalys och en undersökning av anställningsbarhet är gjord framkommer inte klart i ansökan. Det handlar exempelvis om att ta reda på hur arbetsgivare förhåller sig till en utbildning av detta slag och om arbetsgivare är villiga att inrätta anställningar för studenter som avslutat denna tvååriga masterutbildning inriktad mot verksamhetsutveckling. Ingen systematisk samverkan med arbetsgivare vid utformningen av ansökan verkar ha förekommit. Vid platsbesöket framkom att utbildningen kan ge kompetens i vårdutveckling, projektledarskap och fortbildning för chefer, även om det inte ska vara en ledarskaps-

utbildning. Det framgick varken av ansökan eller vid platsbesöket om och i så fall hur man hade tänkt sig en etappavgång för magisterexamen.

Det framgår tydligt i ansökan att den planerade utbildningen inom verksamhetsutveckling har rötter i samarbetet med socialt arbete från den tidigare gemensamma ansökan. Vi bedömer att den planerade utbildningens fokus blir ottydligt när ett tvärvetenskapligt fält med olika forskningstraditioner inte klargörs. Det finns inga kurser i verksamhetsutveckling på grundnivå utan enbart som del av annan kurs, vilket är tänkt att synliggöra progression i masterutbildningen i förhållande till utbildning på grundnivå. Vid platsbesöket framkommer att det planerade masterprogrammet i verksamhetsutveckling i första hand handlar om implementering av vårdvetenskapliga forskningsresultat. Enligt vår bedömning är verksamhetsutveckling ett vidare begrepp. Det existerar ett tvärvetenskapligt fält av forskning inom detta område och andra utbildningar i Norden som även inkluderar managementprocesser, IT-användning, förvaltning, systemutveckling, ledarskap, förbättringsarbete med mera.

Det framkommer att examensarbetet inom masterprogrammet kan göras inom något av de olika vårdvetenskapliga forskningsprojekt som pågår och att verksamhetsutveckling ska ingå som en del i detta arbete. Lärarna menar att begreppet verksamhetsutveckling och viss annan terminologi i ansökan kan vara ett arv från tidigare ansökan och att kanske vårdutveckling kunde vara ett bättre begrepp. Vid slutintervjun menar institutionsledningen att vissa delar kvarstår från den tidigare ansökan med socialt arbete men att utgångsläget är nytt, men vi konstaterar att det förblir oklart vad gäller distinktionen mellan ämnen och terminologi.

Det går inte att avläsa en tydlig progression i kursplanerna och platsbesöket gav heller inga klargöranden. Lärandemålen är generellt hållna och ger utrymme för mycket vida tolkningar. Det blir svårt att utvärdera dem och att visa progression från grundutbildningen. Det råder inkonsistens i nivå, progression, ämnestillhörighet och huvudområde. Detta blir synligt i kursplaner, exempelvis i den obligatoriska kursen Organisation, ledarskap i verksamhetsutveckling 10 högskolepoäng som anges vara på avancerad nivå i vårdvetenskap men i texten framkommer att den är på grundnivå i ämnet samhälls- och beteendevetenskap och samordnad med institutionen för socialt arbete. Den obligatoriska kursen Analys och utveckling i vårdverksamheter I 15 högskolepoäng anges likaså vara på avancerad nivå i vårdvetenskap men innehållet har en övergripande och generell karaktär. Kurslitteraturen innehåller till stora delar litteratur från olika vetenskaper. Den engelska översättningen av examensbenämningen är inte i linje med den svenska benämningen. En annan svårighet som visar sig i vissa av kursplanerna är att den klassificering som ska anges för att man ska kunna bedöma successiv fördjupning inom huvudområdet verkar vara sammanblandad. Detta bidrar till att vi har en del svårigheter att se progression och att nivåbestämma kurserna. Den pedagogiska plattform som bifogas som bilaga i ansökan är däremot väl förenlig även med utbildning på avancerad nivå och en masterutbildning.

Vid Ersta Sköndal högskola förekommer internationellt studentutbyte via traditionella utbytesnätverk. Det är otydligt hur examensordningens internationaliseringskrav ska förverkligas för masterstudenterna. Exempelvis saknas information om hur de ska delta i internationella forskningssammanhang, varken om examensarbetet ska göras i form av en vetenskaplig artikel eller om det ska presenteras på en internationell konferens.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är otillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

Ersta Sköndal högskolas kvalitetspolicy för 2010–2013 fanns inte tillgänglig varken i ansökan eller på platsbesöket, men skickades senare till oss tillsammans med anvisningar för en kvalitetsplan 2010 och en matris för ett kvalitetsutvecklingsprojekt. Dokumenten visar att det finns en kontinuerligt pågående kvalitetssäkring men att det konkreta arbetet utifrån kvalitetsutvecklingsprojektet har påbörjats först innevarande år. Hur man har tänkt sig att kvalitetssäkra utbildningen framkommer inte entydigt. Utbildningsplaner och kursplaner följer högskoleförordningen och anvisningar om examinationer finns. Däremot framkommer inget om student- och lärarutvärdering av kurser och programmet som helhet.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är otillfredsställande.*

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Lärarkompetensen vid institutionen för vårdvetenskap och närliggande forskningsenheter är mycket god inom det vårdvetenskapliga området och många forskningsområden finns representerade. De olika grupper vi mötte vid platsbesöket visade en stor entusiasm för det tänkta programmet och inom Ersta Sköndal högskola finns en bra infrastruktur och ett aktivt forskningsklimat.

Ingen av de disputerade lärarna har dock verksamhetsutveckling som sin huvudsakliga forskningsprofil. Däremot finns två doktorander som har forskning direkt knutet till verksamhetsutveckling. Vid platsbesöket framkom att det finns kompetens och engagemang för olika forskningsområden inom vårdvetenskap, men inte primärt inom verksamhetsutveckling. Högskolan har en strävan att satsa på det som man vid platsbesöket kallar ”implementering av resultat från klinisk vårdforskning”, vilket är lovvärt och mera i samklang med den faktiska forskningen vid högskolan och det vårdvetenskapliga perspektivet. Själva ansökan beskrivs mera i tvärvetenskaplig terminologi och med vardagliga begrepp, något som kan tolkas helt annorlunda. Vi hade därmed svårt att få ihop de bägge bilderna. Utformningen av ansökan och fokus i utbildningsplanen är således otydlig. Därav följer att även kursplaneringen är oklar och inkonsekvent vad gäller nivå och progression. Ansökan ger ett splittrat

intryck genom att ett tvärvetenskapligt perspektiv blandas med ansatsen att göra en masterutbildning för att stärka möjligheterna att implementera vårdvetenskaplig forskning i vården.

Det finns ett antal otydligheter i ansökan, som kan härledas till den förra ansökan som gjordes tillsammans med socialt arbete och som fick avslag 2008. Programmet är fortfarande tänkt så att vissa kurser ska samordnas med socialt arbete, vilket gör att begrepp och teorier kommer att variera mellan ingående ämnen. Att samordna delar av programmet kan vara rimligt eftersom det redan görs på grundutbildningsnivå, men med tanke på att progressionen i masterprogrammet är svårtolkad skulle antagligen en renodlad vårdvetenskaplig ansökan varit att föredra. Aspekten *utbildningens utformning* är otillfredsställande. Kurserna har brister i nivåklassificering och en fördjupning inom huvudområdet vårdvetenskap uppnås inte. Det finns litet forskning inom verksamhetsutveckling även om det finns hög kompetens inom andra delar av det vårdvetenskapliga området. Progression i förhållande till utbildning på grundnivån och magisterexamen framgår inte med tydlighet. Det finns brister i planeringen för hur studenterna ska erhålla möjlighet till internationalisering, främst ifråga om att sprida egna resultat från till exempel examensarbete. Studenternas anställningsbarhet och kopplingen till yrkesverksamheten verkar inte förankrad på ett tillfredsställande sätt. Fortfarande finns ute i vårdverksamheterna uppenbara hinder kvar för att direkt säga att de som går det tänkta masterprogrammet kommer att vara anställningsbara på nya funktioner, men de kan kanske vara användbara om de går tillbaka till sina anställningar som sjuksköterskor med nya uppdrag på sin arbetsplats.

Med tanke på den mångfald av hög kompetens som finns bland forskare och lärare vid Ersta Sköndal högskola med olika forskningsinriktningar finns det många forskningsresultat att implementera i vården. Ambitionen att skapa ett masterprogram för att underlätta detta är initiativrikt och lovansvärt. En systematiserad kvalitetssäkring är nödvändig. Inför en ny satsning behöver olika intressenter kopplas in i samarbetet kring en självständig ansökan inom vårdvetenskap med tydligt fokus på implementering av forskningsresultat, evidensbaserad vård och en vårdvetenskaplig expertis i vården, det vill säga vårdutveckling.

Högskolan Dalarna – mikrodataanalys

Utlåtande av sakkunniga

Professor Anders Grimvall, Linköpings universitet.
Professor Christer Carlsson, Åbo akademi.
Professor Ole Hanseth, Universitet i Oslo.

Sakkunnigas förslag till beslut

Beviljande.

Område för examenstillstånd

Ansökan från Högskolan Dalarna (HDa) avser ett område som bärs upp av ämnena datateknik, informatik och statistik med stöd av ytterligare några ämnen. Mer specifikt anges mikrodataanalys innefatta artificiell intelligens, beslutstödssystem, datamodellering, försöksplanering, geografiska informationssystem, mätteknik, optimering, prognoser, simulering och statistisk slutledning. Inom det angivna området föreslås en masterutbildning med inriktning mot Business Intelligence (BI). Det senare avser teknologier, metoder och applikationer som en organisation kan använda till beslutsstöd och för att bättre förstå sin verksamhet och sin omvärld.

Vi finner att området mikrodataanalys har stor utvecklingspotential. Det ger möjlighet till många fruktbara kopplingar mellan traditionella ämnesområden, och den föreslagna inriktningen mot BI fyller ett väsentligt behov. Inom Sverige finns idag ingen avancerad utbildning med specialinriktning mot BI, och även i övriga Europa är utbildningsvolymen långt mindre än marknadens efterfrågan.

Högskolan har inom området mikrodataanalys etablerat ett nära samarbete med såväl processindustri som statliga verk och detaljhandeln. Detta ger viktiga ingångar till en kommersiell arbetsmarknad som i övrigt domineras av stora företag såsom SAS, IBM, Microsoft, Oracle, SAP, TDWI, McKinsey och Accenture, vilka också skulle kunna vara samarbetspartner för högskolan. Den föreslagna utbildningen kan inte täcka hela detta fält, men det är ändå sannolikt att dess studenter kommer att vara efterfrågade. Sammanfattningsvis är det föreslagna området för examenstillstånd väl valt med utgångspunkt från såväl dagens utbildningsbehov som förväntad framtida expansion av arbetsmarknaden.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Av ansökan framgår att mikrodataanalys är ett område som prioriteras högt av HDa. Det är vidare ett område där högskolans lärare visat en mycket god förmåga att dra in externa forskningsmedel samt etablera kontakter med såväl näringsliv som offentlig sektor. Av platsbesöket framgick dessutom att det finns ett lärarlag som målmedvetet och med stor entusiasm arbetar på att integrera de ämnen som utgör grunden för den föreslagna utbildningen. Till sammans ger detta en tillfredsställande bas för utbildning på avancerad nivå inom mikrodataanalys.

En genomgång av det kompletterande CV-materialet visar att två professorer har en inriktning som är relevant för det föreslagna programmet. Vidare finns en docent i statistik (vars insats beräknas till ca 30 procent), ytterligare en docent i statistik, samt tre doktorer med en relevant inriktning. Det bör dock noteras att ingen av dessa personer redovisat några publikationer som i en mer strikt bemärkelse kan klassificeras som BI.

HDa söker för närvarande en professor inom BI, men hittills har ingen lämplig kandidat kunnat identifieras. Detta är självfallet en svaghet för ett lärosäte som vill marknadsföra en BI-profilering av ämnena statistik, informatik och datateknik, och det är väsentligt att högskolan satsar på att finna lärare med en specifik BI-kompetens. Vår bedömning är dock att den generella kompetensen hos befintlig personal är tillräcklig för att de föreslagna kurserna ska kunna genomföras och för att examensarbeten av god kvalitet ska kunna produceras.

Infrastruktur

Förutom lärarresurser krävs ändamålsenliga lokaler samt datorer och programvara. Högskolan ligger i detta avseende väl framme, och kraven på teknisk utrustning är måttliga. Det är därför uppenbart att högskolan har tillräckliga materiella resurser för den föreslagna utbildningen.

En sammanvägning av ovanstående leder till slutsatsen att högskolan har tillräckliga resurser för att med framgång kunna genomföra en masterutbildning inom området mikrodataanalys. För att inriktningen mot BI ska bli mer trovärdig rekommenderas dock att högskolan intensifierar ansträngningarna att finna lärare som har BI som specialinriktning. Detta hindrar dock inte att vi finner aspekten resurser tillfredsställande.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är tillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Ansökan visar att högskolan har ett flertal tillämpade forskningsprojekt inom området mikrodataanalys. Den kompletterande information som gavs i samband med platsbesöket visar dessutom att denna typ av forskning expanderar. Detta skapar goda möjligheter för de studerande att genomföra examensarbe-

ten med god forskningsanknytning. De tillämpade forskningsprojekten ger också underlag för en regelbunden seminarieverksamhet av stort intresse för masterutbildningens studenter.

En stor del av laborationerna inom masterutbildningen förutsätts ske med doktorander som handledare. Detta kan bidra till att vitalisera undervisningen och skapa forskarförebilder för de studerande. Det är dock oklart i vad mån de nu pågående doktorandarbetena ligger centralt inom BI.

HDA redovisar ett nära samarbete med Högskolan i Gävle. Arbetet på ett mer långtgående regionalt samarbete, som även innefattar regionens universitet, har däremot avstannat. Det är därför oklart i vad mån den föreslagna masterutbildningen kan dra nytta av forskarutbildningen vid närliggande universitet. Sammanfattningsvis har högskolan, trots att den saknar examenstillstånd på forskarnivå, inom det aktuella området en egen forskning och seminarieverksamhet av tillräcklig volym för att kraven på nära anknytning till utbildning på forskarnivå ska anses uppfyllda.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

Enligt ansökan har det föreslagna programmet höga mål inom flera områden. Exempelvis ska studenterna efter avslutad utbildning kunna

- hantera komplexa analytiska frågor med nyttjande av stora och rika datamängder
- integrera och införliva BI i dagligt beslutsfattande
- utföra analys baserat på data där metoder och modeller kommer från olika vetenskapsområden (filosofi och ontologi).

Detta innebär att målen för programmet är tillräckligt höga för att målen för en masterexamen ska uppfyllas.

En granskning av de kurser som ingår i programmet visar att en klar majoritet av kurserna ligger på avancerad nivå. Denna bedömning gäller trots att dokumentationen av den mest avancerade kursen avseende företagets resursplanering (Företagets resursplanering med SAP, 7,5 högskolepoäng) är ofullständig.

Enligt behörighetskraven för programmet vänder sig utbildningen i första hand till studenter som har en grundexamen med statistik eller datavetenskap som huvudområde. Eftersom många grundutbildningar i datavetenskap i stort sett saknar kurser i statistik, och utbildningar i statistik kan ha mycket små inslag av datavetenskap, innebär detta att de studerandes gemensamma kunskapsbas kan bli ganska liten. Detta bekräftas av att flera av kurserna för de inledande 15 högskolepoängen har ett elementärt innehåll och ligger på grundnivå. För att trots detta uppnå målen för de avancerade kurserna och programmet som helhet, krävs således en brant progression. Detta ställer i sin

tur stora krav på lärare och kursernas pedagogiska utformning. Av platsbesöket framgick att såväl högskolans lärare som studenter på ett magisterprogram med en liknande rekryteringsbas är medvetna om denna utmaning och att det finns en betydande erfarenhet av att med framgång utbilda heterogena studentgrupper. Sammanfattningsvis uppfyller utbildningen högskoleförordningens krav på nivå och progression. Denna bedömning gäller trots att en ganska heterogen studentgrupp kan uppfylla behörighetskraven.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

Ansökan visar att högskolan är medveten om hur ett väl fungerande system för kvalitetssäkring bör organiseras. Platsbesöket visade att det även i praktiken finns samarbetsformer mellan studenter, lärare, administration och avnämare, som snabbt skulle avslöja kvalitetsbrister. Speciellt noterades att det finns ett väl fungerande system för att i samverkan med studenterna följa upp utbildningens kvalitet.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

HDA ansöker om examenstillstånd inom ett område där det finns ett stort arbetsmarknadsbehov att fylla för de utexaminerade studenterna, ett område där den svenska universitetsutbildningen inte har förnyats i takt med datateknikens utveckling. Detta visar på en berömvärd ambition, som åtföljs av en dokumenterad förmåga att samarbeta över ämnesgränser och bygga upp en tillämpningsinriktad forskning med stöd från såväl privat som offentlig sektor.

Om BI sedan länge hade varit ett etablerat vetenskapsämne skulle frånvaron av en professor eller en docent inom detta fält varit ett tungt argument mot den valda inriktningen. Nu är läget, speciellt i Sverige, annorlunda. Detta motiverar en mer generös syn på ett lärosäte som, med en sund förankring i traditionella ämnen, vill utveckla en masterutbildning inom en nisch där Sverige i stort sett saknar utbildning.

Utformningen av behörighetskraven innebär att det finns en risk för att de studerandes gemensamma kunskapsbas blir liten. HDA har dock inom en befintlig magisterutbildning visat att detta problem kan överbryggas.

Sammanfattningsvis är det bedömargruppens mening att HDA genom ett utåtriktat arbete och en fokusering på att integrera olika nyckelkompetenser inom mikrodataanalys är inne i en positiv utveckling. Det finns också en medvetenhet om de problem det innebär att bygga upp en masterutbildning inom ett fält där man inte kan falla tillbaka på en gammal utbildningstradi-

tion. Därför har vi funnit samtliga bedömda aspekter tillfredsställande. Vi rekommenderar att ansökan om examenstillstånd tillstyrks.

Högskolan i Gävle

– arbetshälsovetenskap

Utlåtande av sakkunniga

Professor Gunnar Aronsson, Stockholms universitet.
Docent Lena Karlqvist, Luleå tekniska universitet.
Professor Staffan Marklund, Karolinska institutet.

Sakkunnigas förslag till beslut

Beviljande.

Område för examenstillstånd

Ansökan avser en arbetshälsovetenskaplig masterutbildning. Den har en tvärvetenskaplig grund och bygger på forskning och erfarenhet från olika kunskapsområden som berör arbetsrelaterad hälsa. Masterutbildningen avses att ges på halvfart på distans med start hösten 2011. Utbildningen ger en bred introduktion till området och leder fram till fördjupad förståelse inom valda delar av området. Namnet arbetshälsovetenskap överensstämmer med beskrivningen av innehållet i masterprogrammet. Utbildningen omfattar både individuell prestationsförmåga och utvärdering av fysisk och mental belastning i arbetet, psykosocial arbetsmiljö, ledarskap och arbetsorganisationens betydelse för hälsan i arbetslivet.

Vi anser att området är betydelsefullt i ett nationellt perspektiv, då det generellt finns ett behov av fördjupad förståelse av arbetsrelaterad hälsa. Området för det sökta examenstillståndet är till sitt innehåll ändamålsenligt och till sin omfattning rimligt.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Arbetshälsovetenskap är ett brett område som innefattar två kunskapsområden, inom vilka fördjupningar kommer att erbjudas. Det handlar om fördjupning, dels mot ”arbetsmiljö (arbetsorganisation, fysisk och psykosocial arbetsmiljö), med tyngdpunkten på samhällsvetenskap, dels [om fördjupning] mot hälsa och belastningsskador (fysisk belastning, hälsa och funktion) med tyngdpunkten på medicinsk vetenskap”⁶. Arbetshälsovetenskap som examens-

6. Sidan 6 i ansökan från Högskolan i Gävle.

ämne är en akademisk innovation och Högskolan i Gävle kommer med den föreslagna masterutbildningen att forma ämnets karaktär och inriktning.

I förhållande till högskolans ansökan har det skett en omorganisering vid högskolan med en indelning i tre akademier. Vid platsbesöket gjordes en inventering av vad omorganisationen kommer att innebära ifråga om resurser för den planerade masterutbildningen. Omorganisationen innebär bland annat att fler professors- och docentkompetenta lärare i psykologi och arbetsorganisation kommer att kunna bidra till och förstärka undervisningen i arbetshälsovetenskap. Vi har därigenom fått en klart gynnsammare bild av resurser än den som framkommer av ansökan.

När kompletterande dokumentation beaktas finner vi att högskolan sammanlagt har ett 30-tal lärare/forskare med relevant kompetens för undervisning, forskning och examination inom det planerade masterprogrammet i arbetshälsovetenskap (tabell 1 i högskolans ansökan plus kompletteringar från platsbesöket).

Av de listade professorerna inom det medicinska området är två på heltid vid Högskolan i Gävle (fysiologi/belastningsskador och vårdvetenskap). Inom det naturvetenskapliga området finns en professor på heltid i besluts-, risk- och policyanalys och en professor i statistik på 20 procent av heltid. Inom det samhällsvetenskapliga finns fem professorer med inriktning mot pedagogik, psykologi, miljöpsykologi, företagsekonomi och folkhälsovetenskap. Det finns också en adjungerad professor på 20 procent med inriktning mot ergonomi. Vidare finns fyra docenter och närmare 15 disputerade forskare. I ansökans bilaga 7 ges en närmare presentation av 18 forskare.

Den närmare granskningen av inriktning och kompetens i den ovannämnda forskar- och lärargruppen, visar att det finns en täckning av hela det arbetshälsovetenskapliga området. Jämförs denna ansökan med ansökan från 2008 – vilken fick avslag bland annat på grund av otillräckliga forskar- och lärarresurser med inriktning på arbetsorganisation och samhällsvetenskap – har det skett en tydlig kompetensförstärkning inom dessa områden bland annat genom att två disputerade forskare i företagsekonomi knutits till utbildningen.

I tillägg till nämnda förstärkningar framkom vid platsbesöket att två ytterligare tjänster kommer att tillföras den samhälls- och beteendevetenskapliga grenen av utbildningen. En professur i arbets- och organisationspsykologi har varit utlyst men har inte tillsatts genom att ingen för tjänsten passande sökande funnits. Tjänsten kommer att utlysas igen. Ytterligare förstärkningar kommer i form av en lektorstjänst med inriktning mot arbets- och organisationspsykologi. Denna tjänst har varit utlyst men också här har det varit svårigheter att finna en sökande som matchar behoven. En ny utlysning ska göras.

En ytterligare resurs för undervisningen är doktoranderna inom området – 12 stycken vid ansökningstillfället. En närmare granskning av doktorandernas inriktning visar att det nu jämfört med ansökan från 2008 finns en större spridning i doktorandernas studieinriktning med doktorander inom medicin, naturvetenskap och samhällsvetenskap.

Området arbetshälsovetenskap har enligt högskolans definition ett betydande inslag av samhällsvetenskap och arbetsorganisation. Vi finner att lärar- och forskarresurserna nu klart har förbättrats jämfört med tidigare ansökan och är tillgodosedda.

Infrastruktur

De uppgifter som presenteras i ansökan och kompletterande information från platsbesöket kring resurser allmänt, laborativa miljöer, biblioteksresurser, lokaler, datorer och informationsteknik för distansundervisning gav en bild av att högskolan och den föreslagna utbildningen var väl rustad och infrastrukturen får alltså bedömas som tillfredsställande.

Kalkyler och prognoser har naturligtvis alltid en viss osäkerhet men de ekonomiska förutsättningarna kan utan tvekan bedömas som tillfredsställande.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är tillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Vid Högskolan i Gävle pågår ett flertal forskningsprojekt inom det arbetshälsovetenskapliga området. Studerande för masterexamen kan lätt tas in i olika projektgrupper och tilldelas uppgifter som ger dem personlig erfarenhet av forskningsprocessens olika delar. Den nya organisationen med tre akademier varav en akademi för hälsa och arbetsliv ökar som vi ser det förutsättningarna för att masterstuderande kan komma in i praktiska reella forskningsprojekt inom olika delar av det arbetshälsovetenskapliga området.

Den högklassiga sakkunskap som under årens lopp samlats inom Centrum för belastningsskadeforskning gäller relationerna mellan fysisk belastning i olika typer av arbete och dess effekter på det muskulo-skeletala systemet. Högskolan har också lång erfarenhet av forskning om den fysikaliska arbetsmiljöns, framför allt ljusets och ljudets inverkan på prestationsförmågan. Därtill försiggår aktiv forskning på hälsopedagogikens och arbetsorganisationens område. Den personaladministrativa utbildningen vid högskolan kan också erbjuda studerande insyn och praktiskt deltagande i forskningsprojekt inom det området.

Högskolan har en rad avtal med universitetsinstitutioner i Sverige och utomlands för att säkerställa utbildningens anknytning till forskning. Vid platsbesöket fick vi intryck av att högskolan har bra rutiner och värdefull erfarenhet av att sluta avtal med universitetsinstitutioner när det blir aktuellt. Enskilda forskare har pågående handlednings- och andra samarbeten med institutioner utanför det naturvetenskapliga och medicinska området. Vi ser här att det skett en vidgning mot samhällsvetenskap sedan platsbesöket 2009.

Forskningsanknytningen tycks fungera väl rent praktiskt med återkommande och regelbundna tredagarseminarier i Gävle. Den modellen ger också de masterstuderande, som i övrigt studerar på distans, möjlighet att på plats delta i planläggning, praktiskt genomförande, analys och rapportering av

forskningsprojekt och informellt träffa forskare. Vid seminarierna tilldelas studenterna arbetsuppgifter och får handledning i genomförandet och rapporteringen av dem.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

Behöriga att antas till masterprogrammet är studenter som har kandidatexamen (180 högskolepoäng) där huvudområdet är inom hälsa och/eller arbetsmiljö eller som genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Masterprogrammet ska väsentligen bygga på de kunskaper som studenterna har fått på grundnivå. Det innebär att studenterna kommer från många olika program. Det kan innebära svårigheter med att integrera tidigare kunskap från flera olika huvudområden till att etablera en likvärdig nivå inom ett gemensamt huvudområde och sedan nå en progression till avancerad nivå. Den första kursen, Introduktion i arbetsvetenskap, syftar till att överbrygga den problematiken. Detta innebär att de kunskapsluckor och skillnader som kan finnas mellan studenterna behöver fyllas igen. Detta kan ytterligare förtydligas i kursplanen genom att studenterna tillåts fokusera på och bedömas utifrån specificerade mål definierade efter inriktning i grundexamen.

Vid platsbesöket framkom att kursen också ska ha som mål att studenterna lär sig av varandras erfarenheter och kunskaper. Detta syfte kan ytterligare förstärkas genom att examinationen utformas så att alla studenter tydligt uppfattar målet att förvärva en bred kunskapsbas inom alla delområden inför de fortsatta studierna.

I förhållande till den tidigare ansökan har tydliga förbättringar skett i kursplanen vad gäller progression. Det sker genom en ämnesmässig breddning och metodologisk fördjupning samt en ökad komplexitet inom huvudområdet. Progressionen framkommer också i de formulerade målen för kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt för värderingsförmåga och förhållningsätt. Enda undantaget gäller den valbara kursen i kvalitativa metoder, som inte ligger på avancerad nivå och inte tydligt anger som mål att studenterna ska lära sig att använda någon eller några kvalitativa metoder. Vid platsbesöket framkom dock att kunskaps- och färdighetsmålen på kursen i kvalitativa metoder kommer att justeras så att de överensstämmer med målen på motsvarande kurser i kvantitativ metod. Det framkom också vid platsbesöket att det finns kompetenta lärare som arbetar med kvalitativa metoder i arbetshälsorforskning.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

Högskolan i Gävle har ett övergripande kvalitetssäkringssystem som enligt ansökan gäller för perioden 2009–2012. Förslag på inrättande av masterexamen behandlas i särskild ordning av en master- och magisterrättsgrupp (MaG). Ansökan ska följa de instruktioner och mallar som Högskoleverket meddelar. Förslag på masterprogram granskas i samband med ansökningar om masterexamenstillstånd.

Vid platsbesöket framkom att huvudansvaret för kvaliteten i masterutbildningen ligger hos utbildnings- och forskningsnämnden där akademien för hälsa och arbetsliv har två representanter. Arbetet med nivåklassificering av kurser till grundnivå eller avancerad nivå skedde tidigare på berörd institution och av dess institutionsstyrelse. I den nya organisationen kommer detta att ske på berörd akademi och av dess råd. Nämnden delegerar till akademichefen som i sin tur delegerar till akademirådet samt till utbildningsledare och kursledning.

Högskolan har också för avsikt att knyta en extern referensgrupp till masterutbildningen i arbetshälsovetenskap, för att säkerställa kvaliteten. Den ska bestå av representanter både från universitet och företag och även ha utländsk representation.

Här bör också nämnas att Högskolan i Gävle nyligen har granskats av Högskoleverket. I rapporten *Granskning av kvalitetsarbetet vid åtta högskolor 2009* ses högskolans kvalitetsarbete som helt tillfredsställande (Högskoleverkets rapportserie 2010:2 R).

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Övrigt

Ansökan är ett välkommet initiativ till att utveckla och fördjupa undervisningen kring arbetsrelaterad hälsa. Masterprogrammet är tänkt att erbjudas som distansutbildning, vilket innebär att det sannolikt kommer att locka till sig studerande från hela landet.

Avlagd masterexamen i arbetshälsovetenskap bör kunna leda till anställning inom företagshälsovård, primärhälsovård, företagens personaladministration, offentlig förvaltning, försäkringskassan och olika rehabiliteringsinstitutioner m.m. Masterutbildningen kommer att innebära möjligheter för studenter från andra program såsom hälsopedagogik, personaladministration m.fl. möjligheter till fördjupade kunskaper inom arbetsmiljö, arbetsorganisation och hälsofrämjande åtgärder. Studerande, som avlägger masterexamen vid sidan av sitt förvärvsarbete kan få en betydligt fördjupad yrkeskunskap ifall de arbetar på de ovan nämnda arbetsfälten, medan de som siktar in sig på en forskarbana får värdefull insyn i kunskapsnivån och forskningstraditionerna inom arbetshälsovetenskapens olika delområden.

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Sammanfattningsvis finner vi att lärarresurser och lärarkompetens avsevärt förbättrats jämfört med situationen vid ansökan 2008. Vi finner också att kursplanerna nu visar en tydlig progression. Ämnessakkunniga tillstyrker därför att ansökan om masterexamenstillstånd i området arbetshälsovetenskap från Högskolan i Gävle godkänns.

Högskolan i Gävle

– utbildningsvetenskap

Utlåtande av sakkunniga

Professor Per-Olof Erixon, Umeå universitet.

Professor Solveig Hägglund, Karlstads universitet.

Professor Astrid Pettersson, Stockholms universitet.

Sakkunnigas förslag till beslut

Avslag.

Område för examenstillstånd

Högskolan föreslår utbildningsvetenskap som områdesbenämning. Vi menar att detta är en relevant benämning på ett område för masterexamen. Vi noterar att de utbildningar som föreslås omfattar sju olika huvudområden (didaktik, historia, matematik, naturvetenskap, pedagogik, religionsvetenskap och svenska) och att de är nära knutna till lärarprogrammet och de längre lärarutbildningarnas ämnes- och ämnesdidaktiska fördjupning. Utbildningen har utformats på ett sådant sätt att den ska ge behörighet att antas även till forskarutbildning inom de akademiska ämnen som svarar mot de i programmet ingående huvudområdena. Ansökan visar också ambitioner att öppna för studerande från andra yrkesutbildningar. Vi konstaterar att detta är ett rimligt sätt att avgränsa området, men att denna breda ansats ställer stora krav på samordning av resurser och av planering, genomförande och uppföljning av utbildningarna.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Varje huvudområde har minst två seniora forskare (professor eller docent) enligt förteckning i tabell 6.1. Vi konstaterar dock att om man ser till deras kompetensinriktning (så som den framstår i förteckningen av publikationer och cv), dominerar ämnesinriktad forskning. Få uppvisar didaktisk (allmän såväl som ämnesinriktad) och/eller utbildningsvetenskaplig kompetens. Vi menar att även om lärarna har vetenskaplig, pedagogisk och övrig, för handledning och examination nödvändig kompetens, saknas innehållslig kompetens för den ämnesdidaktiska och utbildningsvetenskapliga fördjupning över den bredd som området innefattar.

Infrastruktur

Vi finner att högskolans möjligheter att tillgodose studenternas behov vad gäller litteratur och informationsteknologiska resurser är goda.

När det gäller tillgång till laborativ utrustning konstaterar vi att det finns brister. Utrustning saknas för undervisning på avancerad nivå i ämnena biologi, fysik och kemi.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är otillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Vi finner att de ca 25 doktorander som finns i miljön, även om de är antagna vid andra lärosäten, aktivt bidrar till att utveckla densamma. Viss handledning sker också inom ramen för denna miljö. Genom samverkan, särskilt genom de nationella forskarskolorna, arrangeras ibland kurser på forskarnivå. En fungerande seminarieverksamhet finns. Studerande på avancerad nivå inbjuds att ta del av denna.

Den planerade masterutbildningen är tänkt att förbereda för utbildning på forskarnivå "...såväl i utbildningsvetenskap, eller motsvarande, och de akademiska ämnen som svarar mot flera av de i programmet ingående huvudområdena".⁷ Citatet antyder att masterutbildningen inte förbereder för utbildning på forskarnivå inom samtliga berörda huvudområden. Av ansökan framgår dock inte närmare vilka utbildningar på forskarnivå som masterexamina inom det föreslagna området är tänkt att förbereda för. Befintliga utbildningar på avancerad nivå (magisterexamina) ger grundläggande behörighet att söka till forskarstudier i huvudområdena pedagogik, didaktik, historia, litteraturvetenskap, matematik och religionsvetenskap, alltså i några, men inte alla huvudområden som ansökan omfattar. Ett avtal med Uppsala universitet finns om utbildning på forskarnivå, men det framgår inte huruvida behörigheten att söka till forskarstudier är riktad mot ämnet i sig eller mot ämnesdidaktiska studier. Utifrån utbildningens tänkta innehåll och upplägg ställer vi oss tveksamma till om utbildningen verkligen förbereder för forskarstudier i respektive ämne. Vi menar att man i bestämningen av områdets inriktningar har byggt in en svåröslig konflikt mellan ämnesfördjupning och didaktisk fördjupning som riskerar att innebära en oklar och ofullständig förberedelse för studier på forskarnivå. Detta förhållande gör att anknytningen till forskarnivå framstår som problematisk.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är otillfredsställande.*

7. Sidan 18 i ansökan från Högskolan i Gävle.

Utbildningens utformning

Vi finner att en majoritet av kurserna ligger på avancerad nivå. Examensordningens krav på minst 60 högskolepoäng fördjupning inom huvudområdet uppnås i kurserna inom huvudområdena pedagogik och didaktik. Ämnes- och ämnesdidaktisk fördjupning inom övriga huvudområden uppnås dock inte. Progression inom utbildningen anges i utbildningsplanens särskilda beskrivningar för magister- respektive masterexamen. Vi finner att det finns en progression i förhållande till utbildning på grundnivå för alla i området ingående huvudområden. För huvudområdena pedagogik och didaktik finns också progression mellan magister- och masternivå. För övriga huvudområden ser vi inte någon tydlig progression inom programmet. Sammantaget finns alltså problem vad gäller fördjupning och progression för delar av programmet. Därför är det tveksamt huruvida utbildningens utformning i sin helhet kan anses tillfredsställande i dessa avseenden. När vi ändå sammanfattar vår bedömning med att vi finner denna aspekt tillfredsställande, utgår vi ifrån att de delar av programmet som i ansökan har fördjupning och progression kommer att fungera väl som modell för att utveckla detta också för övriga delar av programmet.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvaliteten

Vid platsbesöket framkom att en av orsakerna till att högskolan nyligen har gjort en total omorganisation är att säkra kvaliteten. Pågående omorganisation har försvårat våra möjligheter att bedöma högskolans kontinuerliga kvalitetsarbete.

Omorganisationen har inneburit att beslut om kursplaner tas i nämnder och inte som tidigare av institutionsstyrelser. Det övergripande kvalitetsprogrammet som gäller 2009–2011 ligger fast och ett arbete med att införa enhetliga rutiner pågår. Det finns ett kvalitetssäkringsverktyg, men det är inte uppdaterat. Det finns en arbetsordning för inrättande och avveckling av huvudområde och utbildningsprogram. I dokumentet *Nivåklassificering av kurser på grundläggande respektive avancerad nivå* beskrivs inga kriterier för klassificeringen, men däremot för arbetsgången vid nivåklassificering på olika institutioner. Högskolan använder de gamla beteckningarna A, B, C osv. när de klassificerar kurser. Kurser på A-, B- och C-nivå klassas automatiskt som kurser på grundnivå och kurser på nivån D och däröver klassificeras som kurser på avancerad nivå.

För att kvalitetssäkra masterutbildningen i utbildningsvetenskap kommer särskilda åtgärder att vidtas. Bland annat kommer ett vetenskapligt råd att tillsättas med uppgift att granska kursplaner inom programmet så att nivå och progression uppfylls.

Vi bedömer att högskolan är på god väg att upprätta ett fungerande kvalitetssäkringssystem men att det vid platsbesöket ännu inte var fullt utbyggt.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Vår viktigaste invändning mot ansökan är att områdets delar inte på ett övertygande sätt har presenterats som ett sammanhängande område för utbildning. Organisatorisk och innehållslig bredd kan nog bidra till dynamik och utveckling men vi menar att ansökan innehåller alltför många oklarheter när det gäller resursförsörjning (särskilt brist på formell ämnesdidaktisk kompetens), innehållsligt fokus i vissa av områdets delar, behörighet till studier på forskarnivå och möjligheter att samordna, leda och följa upp verksamheten. Till det senare bidrar sannolikt den nyligen genomförda organisationsförändring som vi först vid platsbesöket informerades om.

Högskolan Väst

– barn- och ungdomsvetenskap

Utlåtande av sakkunniga

Professor Ann-Christin Cederborg, Stockholms universitet.

Professor Harriet Bjerrum Nielsen, Universitetet i Oslo.

Sakkunnigas förslag till beslut

Beviljande.

Område för examenstillstånd

Högskolan Väst har för avsikt att starta en masterutbildning inom området barn- och ungdomsvetenskap. Huvudområdet har samma benämning som området. Barn- och ungdomsvetenskap kan förstås som ett område som har sin utgångspunkt från flera empiriska fält och tematiska problemställningar som kräver tvärdisciplinära belysningar både teoretiskt och metodologiskt. Det framgår av ansökan att inriktningen vid Högskolan Väst ska vara styrd mot den socialkonstruktivistiskt orienterade barn- och ungdomsforskningen. Därmed blir det oklart hur högskolan ska anpassa sin utbildning till att även inkludera flera teoretiska perspektiv och metodval. Det framgår dock i övriga delar av ansökan och i intervjuer att representanter från fler discipliner och teoretiska inriktningar kommer att delta i utbildningen. Därmed kan de påverka utvecklingen av området vilket förhoppningsvis kan leda till att barn- och ungdomsvetenskap får en mer bearbetad beskrivning än vad som anges under områdesbeskrivningen vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan.

Områdesbeskrivningen i ansökan har en begränsande beskrivning av perspektiv. Eftersom det dock är ett område under utveckling vid högskolan och en professor har anställts som ämnesansvarig efter att ansökan skrevs, samt att övrig kompetent personal från olika discipliner finns med som resurser i den fortsatta planeringen av utbildningen, anses området för examenstillståndet som tillfredställande.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

I den kompletterade ansökan framkommer att fyra professorer, varav en är gästprofessor, ska ha huvudsakligt undervisningsansvar i utbildningen. Alla fyra kan anses ha kvalificerade kunskaper inom området barn- och ungdomsvetenskap. En av dessa fyra anges också bli ansvarig för utbildningen.

Det finns också sex lektorer på högskolan som kommer att ha ett huvudsakligt undervisningsansvar på utbildningen och samtliga har relevanta kunskaper och pedagogiska erfarenheter för utbildningen. I ansökan anges också ett antal andra lärare samt nio doktorander som ska delta i undervisningen. Samverkan mellan lärarpersonal beskrivs som dynamisk och utvecklande och lärarna ges reella möjligheter till kompetensutveckling och egen forskning. Vi bedömer att lärarkompetensen inom området är god men kan utnyttjas bättre i utvecklingen av högskolans barn- och ungdomsvetenskapliga inriktning.

Infrastruktur

Högskolan ger intryck av att kunna erbjuda en mycket god miljö för både lärare och studenter i termer av lokaler för undervisning, samvaro och ett bibliotek med god tillgång till litteratur.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är tillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

I den kompletterade ansökan framkom att lärarna på programmet bedriver forskning om barn och ungdomar utifrån olika perspektiv. Det finns också nio doktorander som ska medverka i undervisningen och som har sina respektive avhandlingsområden inom ramen för barn- och ungdomsvetenskap. I ansökan framkommer att programmet ska knytas till forskningsmiljön *barns och ungas lärande, utveckling och hälsa inom och utanför institutionella kontexter*. Högskolan har också startat ett kollegium för barn- och ungdomsforskning som har möten månadsvis. I kollegiet deltar nu lärare och doktorander. Tanken är att även kommande masterstudenter ska medverka i vissa av kollegiets aktiviteter. Detta tyder på att studenterna inom masterutbildningen kommer att kunna få forskningsbaserad undervisning med en nära anknytning till utbildning på forskarnivå.

I både ansökan och vid intervjuer framkommer ambitionen att studenter i programmet ska kunna knytas till pågående forskningsprojekt och kunna delta i seminarieverksamhet med anknytning till studenternas respektive huvudområden från tidigare utbildning på grundnivå. Vid intervjuer framkommer exempelvis ambitionen att utveckla samarbetet mellan doktorander och studenter på masterutbildningen. Studenter kan därmed på ett bra sätt involveras i pågående forskningsarbete.

Högskolan Väst har ett nära samarbete med Göteborgs universitet och det ska finnas möjlighet att efter avslutad masterutbildning vid Högskolan Väst söka forskarutbildning vid Göteborgs universitet. Studenterna får då söka till olika institutioner vid Göteborgs universitet beroende på huvudområdet för sin examen från grundnivå.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

Högskolan ska starta en magisterutbildning i barn- och ungdomsvetenskap hösten 2010 men den nya tänkta masterutbildningen ska inte vara direkt kopplad till magisterutbildningen.

Masterutbildningen har vid tidpunkten för ansökan en betoning på socialkonstruktivistiskt perspektiv och det finns från vår sida en tveksamhet kring hur mycket empirisk kunskap om barn och ungdomar som kommer att förmedlas i undervisningen. I ansökan saknas exempelvis litteratur som belyser huvudområdet och kurslitteraturen överlag ger intrycket av att inte vara helt genomarbetad. Vid intervjuer framkommer dock att utbildningens utformning är under utveckling och att både ämnesansvarig och lärare är väl medvetna om att utbildningens beskrivning i ansökan har vissa begränsningar. Personal uttrycker samstämmigt behovet av att inkludera mer empirisk kunskap i undervisningen tillsammans med behovet av att fler teoretiska perspektiv synliggörs i utbildningen. Kurserna är klassificerade på avancerad nivå och det finns en tydlig progressionsambition. Platsbesöket övertygade oss om att det finns en progression jämfört med grundnivån. Vidare är vi, efter samtal med lärare, ledning och nyttillträdd professor, övertygade om att en progression inom utbildningen, men också jämfört med magisterexamen, kommer att finnas när väl utbildningen är färdigplanerad. I detta sammanhang vill vi betona vikten av att den breda och djupa kompetens som finns i lärolaget och hos den ansvarige professorn, kommer till sin rätt i utformningen av den nya utbildningen.

Utbildningen antas attrahera både studenter som direkt avslutat sin utbildning på grundnivå med varierande inriktningar, och yrkesverksamma inom regionen. Uppfattningen är att masterprogrammet ger förutsättningar för yrkesverksamhet för de studenter som saknar praktisk erfarenhet. För dem som önskar vidareutveckla sin kompetens och som redan har yrkeserfarenhet kan utbildningen ge förutsättningar för ökade kunskaper om barn och ungdomar.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

Högskolan Väst har ett väl utvecklat och kvalificerat förhållningssätt för att säkra kvalitet i utbildningen. De bedriver ett kontinuerligt kvalitetsarbete och har ett system som reglerar hur högskolan kan inrätta, följa upp och utveckla utbildningar. Det finns också en förmåga vid Högskolan Väst att avgöra progression och klassificera kurser på ett relevant sätt.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Övrigt

Högskolan Väst har en imponerande ambition att utveckla utbildningar som kan attrahera och stärka regionens kunskapsutveckling.

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Efter granskning av ansökan och med beaktande av det som framkommit i intervjuer med högskoleledning, lärare och studenter är vår gemensamma bedömning att Högskolan Väst har de förutsättningar som krävs för att genomföra en masterutbildning i barn- och ungdomsvetenskap. Vi rekommenderar dock att de aktiva lärarna i sitt arbete med att färdigställa programmens utformning får möjlighet att utveckla området och utbildningen utifrån sina varierade kunskapsområden. Detta för att utgångspunkten för barn- och ungdomsvetenskap vid Högskolan Väst ska kunna utgå från empiriska fält och tematiska problemställningar som kan belysas tvärvetenskapligt. Om lärarnas perspektiv lyfts fram tydligare i utbildningens utformning ökar förutsättningarna för att fler metoder och teoretiska perspektiv synliggörs i utbildningen.

Vårt förslag till beslut är att Högskolan Väst ges masterexamenstillstånd för utbildning i barn- och ungdomsvetenskap.

Södertörns högskola – arkeologi

Utlåtande av sakkunniga

PhD museumsinspektör Anton Englert, Vikingeskibsmuseet, Roskilde.
Fil dr. Ingrid Gustin, Stockholms universitet.
Professor Tove Hjørungdal, Göteborgs universitet.

Sakkunnigas förslag till beslut

Beviljande.

Område för examenstillstånd

Vi finner att högskolans förslag till områdesbenämning, arkeologi, är tillfredsställande och väl svarar mot såväl den tänkta utbildningens uppläggning som högskolans kompetens.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Höstterminen 2009 fanns tre tillsvidareanställda lärare inom huvudområdet arkeologi vid Södertörns högskola, samt en vikarierande och en projektanställd lektor. Den tillsvidareanställda lärarkåren består av två professorer samt en docent, samtliga anställda på 100 procent. Enligt Högskoleverkets rekommendation bör det som regel finnas minst två tillsvidareanställda lärare med docentkompetens inom huvudområdet, vilket därmed är uppfyllt. En av professorerna är tjänstledig på 75 procent och på väg att helt övergå till anställning vid annat lärosäte. Rekryteringen av en efterträdare har inte påbörjats. Det måste därför anses som mycket önskvärt att nyrekryteringen efter denne professor påskyndas. Dessutom är det av vikt att efterträdaren är professorskompetent, så att den vetenskapliga nivån på avdelningen upprätthålls och säkerställs. I detta sammanhang kan det även påpekas att lärarstaben har relativt låg grad av publicering på engelska.

De tillsvidareanställda lärarna bedöms ha nödvändig kompetens för undervisning, handledning och examination. Det är dock önskvärt att samtliga lärare som ska undervisa på masterutbildningen genomgår en kurs i vetenskaplig handledning.

Höstterminen 2009 hade två av de tillsvidareanställda lärarna 50–55 procent forskning vilket får anses vara en hög andel. Eftersom forskningen finansieras genom externa medel är det svårt att avgöra hur en nivå på 50–55 procent

kommer att kunna upprätthållas långsiktigt. Östersjöstiftelsen ger dock goda möjligheter för fortsatta externfinansierade forskningsprojekt.

Under examenstillståndsprovningens gång har vi diskuterat vilka framtida konsekvenser upprättandet av Marinarkeologiska forskningsinstitutet, Maris, får för professorn i marinarkeologi. Det är av vikt att arbetet med det nyupprättade institutet inte får negativ inverkan på tid och engagemang för undervisning och handledning i arkeologi.

Eftersom det i Sverige endast finns en arkeologisk utbildningsinstitution med marinarkeologisk inriktning (vid Södertörns högskola), ska det påpekas att hela den marinarkeologiska kompetensen i stort sett representeras av en person. Den marinarkeologiska inriktningen är således sårbar. Därför vore det önskvärt att lärarstaben på sikt kom att omfatta fler lärare. Detta gäller såväl arkeologin generellt, som den marinarkeologiska inriktningen speciellt.

Infrastruktur

Södertörns högskola har moderna biblioteksfaciliteter med ett stort antal studieplatser och grupprum. Även om den arkeologiska litteraturen är mycket begränsad så har studenter ändå via fjärrlån från Vitterhetsakademien tillgång till nödvändig studielitteratur.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är tillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Masterutbildningen i arkeologi kommer att ge studenterna möjlighet att söka doktorandanställning vid forskarskolan Baltic and East European Graduate School, BEEGS. Doktoranderna vid forskarskolan är formellt antagna vid ett universitet eftersom Södertörns högskola saknar tillstånd att ge examen på forskarnivå. Dessutom har masterstudenterna möjlighet att söka annan doktorandanställning i arkeologi vid universiteten.

Arkeologiavdelningen på Södertörns högskola hade hösten 2009 tre doktorander som antagits till BEEGS. Två av dessa är knutna till Stockholms universitet medan den tredje är knuten till Uppsala universitet. Med dessa universitet har formella avtal slutits som reglerar samarbetet. Under hösten 2009 utlystes dessutom nya doktorandtjänster med marinarkeologisk inriktning vilka ska tillsättas under 2010.

Arkeologiavdelningen har under 2009 inrättat ett högre seminarium där studenter på avancerad nivå förväntas delta. Genom samarbetet med Stockholms universitet finns även möjligheter för masterstudenter att delta i det högre seminariet på detta universitet.

I och med inrättandet av Maris förstärks forskningsmiljön vid den arkeologiska institutionen. Det finns goda möjligheter att institutet blir en samlade kraft inom det marinarkeologiska fältet i Sverige. Den seminarieserie som inrättats vid institutet ger möjligheter till deltagande för såväl doktorander som masterstudenter.

Samarbete och kontakter med andra utbildnings- och forskningsmiljöer i Östersjöområdet uppges vara under uppbyggnad. Det är betydelsefullt att dessa kontakter utvecklas ytterligare, vilket bildandet av Maris kan bli ett led i.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

Det nya kandidatprogrammet samtid och kulturarv, 180 högskolepoäng, där arkeologifämnet ingår kommer att kunna ge behörighet till masterutbildningen i arkeologi. Detta program är positivt ur flera aspekter. Det bygger på tvärvetenskapligt samarbete och kan komma att bredda studentunderlaget till masterutbildningen.

Masterutbildningens inriktning på Östersjöstudier, marinarkeologi och samhällsrelevans är väl övervägda satsningar; dessa ger utbildningen en tydlig profil i det svenska arkeologiska utbildningslandskapet. Det är relevant och viktigt att samtliga profilområden också framträder tydligt i kursplaner och litteraturlistor.

Den föreslagna masterutbildningen i arkeologi har en stark tonvikt på lokal kurslitteratur vilken även är skriven på nordiska språk och på engelska. Vi skulle rekommendera en mer internationell och teoretiserande inriktning på litteraturen.

Majoriteten av de kurser som ingår i masterutbildningen ligger på avancerad nivå. En progression föreligger inom utbildningen då flera delkurser under de första terminerna kan ses som förberedande inför det självständiga arbete, i form av en masteruppsats, som avslutar utbildningen under termin fyra. Vi vill påpeka att det har varit svårt att bedöma utbildningens specifika innehåll och kvalitet utifrån kursplanerna. Tydliggörande och fördjupning av kursplanernas innehåll och kvalitet är områden som högskolan borde prioritera i vidare kvalitets- och utvecklingsarbete. Platsbesöket bidrog dock starkt till att klargöra innehåll och kvalitetsnivå, och det i mycket positiv riktning. Inte minst bidrog mötet med såväl lärarna som studenterna till att förtydliga innehåll och kvalitetsnivå samt möjligheter för studenterna att nå examensmålen.

Den föreslagna masterutbildningen uppfyller kravet om minst 60 högskolepoäng i huvudområdet arkeologi. Utbildningen är också så utformad att den både kan anses vara yrkesförberedande och förberedande för forskarutbildning.

Utifrån de samtal som fördes med olika grupper vid platsbesöket blev vi övertygade om att studiemiljön är utvecklande och präglas av öppenhet, flexibilitet och en tillmötesgående attityd gentemot studenterna. Vi är även övertygade om att undervisningen i den utbildning som ges nu håller god kvalitet genom de engagerade handledare och den inspirerande seminarieverksamhet som finns vid högskolan.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

Södertörns högskola bedriver ett kontinuerligt kvalitetsarbete och har ett system som reglerar hur högskolan inrättar, följer upp och avvecklar examina och utbildningar.

I ansökan redovisas det arbete för kvalitetssäkring som utförs vid högskolan såväl på central nivå som på nämnd-, institutions- och ämnesnivå.

På central nivå inrättades år 2008 ett speciellt kvalitetsråd med uppgift att dels upprätta policyer för kvalitetssäkring, dels följa upp genomförandet av dem. Detta är en positiv åtgärd.

På högskolan pågår utvecklingsarbeten när det gäller kursutvärderingar. Enligt den modell som infördes 2008 utvärderas utbildningsprogrammen två gånger per termin. Dessutom genomförs värderingar efter varje delkurs. Vid arbetet med kursernas kvalitet är det meningen att inte bara synpunkter från de studenter som går kurser och program innevarande termin ska beaktas utan att också tidigare studenter ska ges möjlighet att ge synpunkter på kursen utifrån sina perspektiv.

I beskrivningen av kvalitetssäkringen för masterprogrammet i arkeologi understryks vikten av att utvärdera utbildningens progression. Dessutom påtalas behovet av extra kvalitetssäkring för praktikmomentet. Även om genomförandet av dessa utvärderingar inte beskrivs närmare, visar detta ändå att de ämnesansvariga är medvetna om betydelsen av dessa punkter.

Så långt vi kan bedöma är rutinerna för kvalitetssäkring av och inom det föreslagna masterprogrammet tillfredsställande.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Övrigt

En generell iakttagelse är att Södertörns högskola kräver en hög svensk språkkompetens av utländska studenter, men att högskolan själv inte ger någon utbildning i främmande språk förutom engelska. En bredare språkkompetens inom den egna högskolan skulle hjälpa till att uppfylla de stora visioner för internationalisering och internationellt samarbete som Södertörns högskola har gett uttryck för genom möte främst med rektor och dekan, men även med lärare och studenter i arkeologi.

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Bedömningen är att ansökan om masterutbildning i arkeologi bör beviljas.

Ansökan är väl motiverad, och under platsbesöket har intrycket av lärarnas kompetens och engagemang stärkts ytterligare.

Miljön generellt och de tre profilområdena Östersjöstudier, samtidsarkeologi, och marin arkeologi har stor potential.

Under examenstillståndsprovningens gång har följande punkter diskuterats särskilt ingående, och dessa ska därför betonas:

1. Utlysning av den avgående professors anställning bör ske snarast. Professorskompetens bör krävas.
2. Kurslitteraturens lokala anknytning samt dess bristande internationella och teoretiska inriktning.
3. En kurs i vetenskaplig handledning för samtliga lärare som ska undervisa på masterutbildningen rekommenderas.

Södertörns högskola – filosofi

Utlåtande av sakkunniga

Docent Lena Halldenius, Malmö högskola.

Professor Thomas Schwarz Wentzer, Aarhus universitet.

Sakkunnigas förslag till beslut

Beviljande.

Detta yttrande är en samlad bedömning som grundar sig på Södertörns högskolas skriftliga ansökan och det platsbesök som genomfördes den 5 februari 2010. Vid besöket hade bara en av de sakkunniga, Lena Halldenius, möjlighet att delta. Den andra sakkunniga, Thomas Schwarz Wentzer, har tagit del av den skriftliga ansökan samt av rapporter från besöket. Vid platsbesöket hölls möte med rektor för högskolan, dekan, prefekt, ämnesansvariga, lärare i filosofi samt magisterstudenter och en doktorand.

De aspekter som ska bedömas är 1) det sökta områdets omfattning och avgränsning, 2) resurser i fråga om lärarkompetens, lärarkapacitet och infrastruktur, 3) den tilltänkta masterutbildningens anknytning till forskarutbildning, 4) utbildningens utformning och 5) högskolans kvalitetsarbete. Nedan diskuteras dessa fem aspekter i tur och ordning.

Område för examenstillstånd

Södertörn ansöker om rätt att utfärda masterexamen inom området filosofi. Den tilltänkta utbildningen är ett masterprogram med filosofi som huvudområde. I denna ansökan sammanfaller alltså området och huvudområdet eller ämnet. Detta är inte ovanligt och inte heller i sig anmärkningsvärt. Med tanke på den inriktning som filosofi har på Södertörn och de upparbetade samarbeten som finns inom såväl utbildning som forskning med kringliggande ämnen som litteraturvetenskap och estetik hade man också kunnat tänka sig ett bredare rättighetsområde inom vilket flera masterämnen, bland andra filosofi, gradvis kunnat inrättas. Men det får ses som en randanmärkning. Filosofi kan knappast klassificeras som något annat än en rimlig och ändamålsenlig avgränsning; filosofi finns redan som huvudområde på grundnivå och magisternivå vid högskolan och det föreligger därmed inga problem på denna punkt.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Lärargruppen i filosofi är högt kompetent. Av de tillsvidareanställda lärarna är en professor medan en är docent med en ansökan om befordran till professor under behandling. En lektor har ansökt om docentkompetens. Högskolan håller också på att rekrytera ytterligare en professor i filosofi med forskningsmedel från Östersjöstiftelsen. Alla lärarna är aktiva forskare med omfattande publicering såväl i Sverige som internationellt. Ämnets ende adjunkt är också en synnerligen aktiv forskare. Det bör nämnas att filosofiämnet vid Södertörn har utvecklats till något som närmast kan kallas för ett nationellt centrum för filosofi med kontinental och fenomenologisk inriktning. Med tanke på vikten av internationalisering för att fylla och bära masterutbildningar kan man under rubriken lärarkompetens också nämna lärargruppens mycket goda språkkompetens, som utöver engelskan täcker tyska, franska, spanska och grekiska. Det råder alltså inga tvivel om att lärargruppen lever upp till kraven på vetenskaplig kompetens.

Lärlaget lever upp till Högskoleverkets rekommendation om att minst två docentkompetenta lärare inom huvudområdet bör vara tillsvidareanställda vid högskolan. Utöver de redan anställda lärarna gav ansökan och platsbesöket dessutom vid handen att ytterligare expanderings av lärargruppen är på gång, med en professor och minst en lektor. Lärarkapaciteten är tillfredsställande.

Infrastruktur

Filosofiämnet är i sig en liten miljö, som ingår i storinstitutionen kultur och kommunikation. Miljön har, liksom Södertörn i stort, forskningsstöd från Östersjöstiftelsen. Det tilltänkta programmet kommer att ligga inom institutionen kultur och kommunikation och är tänkt att ha en egen programstyrelse, med studentrepresentation, utöver den organisatoriska styrning som finns vid institutionen. Den allmänna infrastrukturen vad gäller bibliotek och IT-stöd förefaller vara god.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är tillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Denna aspekt får anses vara en underaspekt till den vidare frågan om masterutbildningens anknytning till en forskande miljö. Som redan framkommit är forskningsaktiviteten vid filosofiämnet på Södertörn hög. Ett nyligen beviljat programstöd från Riksbankens jubileumsfond kommer att ytterligare förbättra villkoren. Vid samtal med magisterstudenterna framkom att de bjuds in till det högre seminarier och känner sig välkomna där. Samtalen gav också intrycket att det finns en närhet och öppenhet mellan lärargruppen och magisterstudenterna. Såväl lärarna som studenterna framhöll också att forskningsanknytningen inte bara sker i form av att magisterstudenter har möjlighet att

delta i seminarier och andra forskningsevenemang utan också att utbildningens profil och genomförande tydligt präglas av lärarnas forskningsintressen.

Södertörn har samarbetsavtal med Stockholms och Uppsala universitet i fråga om forskarutbildning. De doktorander som finns i filosofi är antagna vid något av dessa lärosäten. De har en handledare vid Södertörn och en vid antagande lärosäte. En av doktoranderna har helt nyligen disputerat. Samarbetena fungerar av allt att döma bra. Det kan särskilt framhållas att filosofifämnet vid Södertörn i en nationell jämförelse närmast framstår som en avvikare i det att lärargruppen uppvisar en jämn könsfördelning, vilket möjliggör kvinnligt mentorskap för doktorander.

Filosofifämnet på Södertörn är inte uppdelat i praktisk och teoretisk filosofi. Internationellt sett kan det vara en fördel och är definitivt ingen nackdel för behörighet till forskarutbildning. Nationellt sett är ett enat filosofifämne ovanligt men inte unikt. Filosofi, utan uppdelning, finns som forskarutbildningsämne på KTH. På filosofiska institutioner i Sverige finns det en medvetenhet kring denna fråga. De befintliga doktoranderna på Södertörn antas, enligt avtalet med Stockholm och Uppsala, i teoretisk filosofi. Det finns alltså redan praxis på att studenter med filosofexamen från Södertörn ses som behöriga till forskarutbildning i åtminstone ett filosofiskt ämne i Sverige.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

Det var på punkten utbildningens utformning som den skriftliga ansökan uppvisade en del brister. Följaktligen hade bedömargruppen många frågor om detta och samtalen med ämnesansvariga, lärare och studenter kom till stor del att handla om utbildningens utformning. Vad gäller nivåklassificering, examensordningens krav på fördjupning inom huvudområdet, studenternas förmåga att hantera vetenskapliga frågeställningar samt forskningsanknytning fanns inga orosmoln. Centrala frågor under platsbesöket blev istället progression, förhållandet mellan det befintliga magisterprogrammet och det föreslagna masterprogrammet, det föreslagna masterprogrammets till synes styrda karaktär och internationalisering.

I ansökan är progressionen såväl inom det föreslagna programmet som mellan tidigare nivåer och master otillräckligt och vagt beskriven. Vad gäller ämneskunskap pratas omväxlande om breddning och fördjupning utan någon egentlig diskussion om vad det innebär och hur de förhåller sig till varandra. Vid platsbesöket uttryckte lärarna dock en betydande och reflekterande medvetenhet om progression och sambandet mellan bredd och djup. En originaltext som studenten läst på grundnivå kan man på avancerad nivå återkomma till och nu läsa med en djupare förståelse samtidigt som man sätter in den i ett bredare sammanhang genom att till exempel relatera den till samtida texter och det aktuella forskningsläget. Lärarna förde ett subtilt resonemang kring

detta som helt saknas i ansökan. Detta är en punkt där platsbesöket hade avgörande betydelse.

Ansökan saknade helt utredning om förhållandet mellan det befintliga magisterprogrammet och det föreslagna masterprogrammet. Här gav inte heller platsbesöket särskilt mycket klarhet; denna fråga är av allt att döma inte helt genomtänkt. Lärargruppen har fokuserat på att ta fram ett komplett förslag till masterprogram – vilket i och för sig är bra – men tycks ha lämnat magisterprogrammet något åt sidan i den processen och betraktat det mer som en förlängning av grundutbildningen. Det är vanligt – och rimligt – att ett masterprogram har samläsning med magisterprogram under första året och möjliggör för de som så önskar att avsluta med magisterexamen efter ett år. Det förefaller också rimligt att en student som gått magisterprogrammet ska kunna komplettera genom att gå in direkt på andra året på masterprogrammet. Det förutsätter dock att dessa program är planerade i förhållande till varandra. De magisterstudenter bedömargruppen pratade med uttryckte också ett önskemål om att kunna gå in på ett masterprogram utan att behöva börja från början igen. Bland lärarna uttrycktes både nedläggning av magistern (om den skulle visa sig ta studenter från masterprogrammet) och inkorporering av magistern i masterprogrammets första år som möjligheter, men dessa möjligheter föreföll uttänkta som svar på direkta frågor snarare än som del i en redan uttänkt plan. Med tanke på ett begränsat rekryteringsunderlag och även begränsningarna i lärarkapacitet rekommenderas att magisterprogrammet inkorporeras som en etapp inom masterprogrammet innan ett sådant eventuellt sjösätts.

Det föreslagna masterprogrammet erbjuder en komplett studiegång med sammanlagt tolv kurser som alla planeras att ges med undervisning. Valfriheten är, såsom programmet beskrivs i ansökan, jämförelsevis begränsad. Vid platsbesöket beskrev lärarna att de efter reflektion valt ett mer styrt program snarare än en programram eftersom de har en bestämd uppfattning om vilken kunskapsbas studenterna behöver ha med sig, inte bara in i forskarutbildning utan även ut i olika branscher utanför det akademiska. Det förefaller också att den speciella inriktning som filosofi vid Södertörn har mot fenomenologi och den kontinentala traditionen har motiverat ämnesgruppen att utforma ett program som i sin helhet är mer styrt åt det hållet; de vill erbjuda ett fullständigt program inom det som Södertörn är bra på. Samma förhållande borde dock leda ämnet till att uppmuntra studenterna att förlägga en del av sin utbildning utomlands, eftersom man samtidigt betonar de internationella samarbeten man har och att Södertörns inriktning inom filosofin är starkare i vissa andra länder än i Sverige. Lärarna framhöll att man tänker sig att kurserna på den tredje terminen ska kunna vara valbara och att även andra kurser ska kunna bytas ut mot liknande kurser på andra lärosäten. Att man från ämnets sida har en tydlig utbildningsidé med programmet och låter det synas i programmets utformning är bra, men det finns också en risk – bland annat ur rekryterings-synpunkt – med att hålla studenterna alltför mycket ”hemma”, alternativt ge intryck av att man vill hålla dem hemma. Hur och i vilken utsträckning val-

barhet är möjlig och inom vilka ramar kurser kan bytas ut är uppenbarligen något lärarna och de ämnesansvariga har tänkt på men det behöver tydliggöras i programplanen.

Erfarenheten hittills från den ganska korta tid som masterprogram har funnits i Sverige säger att det inte är lätt att fylla masterprogram om man bara rekryterar nationellt. Det skulle tala för ett internationellt program med undervisning på engelska och internationell marknadsföring och rekrytering. Lärargruppen besitter mycket god språkkompetens och är helt klart kapabel att driva ett internationellt program. Här gavs uttryck för lite olika planer, från att vissa kurser ges på engelska – riktade till exempel till utbytesstudenter – till att hela programmet kan komma att ges på engelska. Detta, tillsammans med relationen mellan magister- och masterprogram förefaller vara de punkter där man från ämnets sida inte har tänkt helt färdigt. Inga av dessa punkter inverkar dock menligt på bedömningen av ämnesgruppens kompetens att genomföra programmet. Det är helt naturligt att viss planering återstår i detta skede.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

På högskolenivå finns ett system för kvalitetssäkring men det är inte helt uppenbart hur det implementeras på institutionsnivå. Platsbesöket gav vid handen att det faktiska arbetet med kvalitetssäkring i stort sett ligger på ämnesnivå och de ämnesstyrelser som finns inom storinstitutionen. Om ett program inrättas så tillkommer en programstyrelse som i det här fallet i stort skulle sammanfalla med ämnesstyrelsen. I ansökan uttrycks flera bra idéer vad gäller handfast kvalitetssäkringsarbete, såsom ett mentorssystem för masterstudenter. Det verkar finnas en stor beredvillighet inom ämnesgruppen för att arbeta med kontinuerlig kvalitetsuppföljning. Däremot finns en risk som har att göra med organisationsformen där ämnenas självständighet, som i många avseenden är positiv, kan leda till att en liten lärargrupp lämnas mycket åt sig själv utan tydlig ledning från institutionens sida. Platsbesöket gav inte någon klar bild av hur institutionsledningen ser på och eventuellt styr eller i alla fall stödjer kvalitetsarbetet inom ämnesgrupperna.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Av de aspekter som ska bedömas framstår de tre första – 1) det sökta områdets omfattning och avgränsning, 2) resurser i fråga om lärarkompetens, lärarkapacitet och infrastruktur och 3) den tilltänkta masterutbildningens anknytning till forskarutbildning – inte som några problem. Vad gäller aspekt 5), högskolans kvalitetsarbete, finns en otydlighet i relationen och rollfördelningen mel-

lan ämne och institution. Institutionen tycks lämna över denna viktiga fråga till ämnena snarare än att ha en strategi som skapar tydlighet och trygghet för ämnesledningarna. Detta ses lämpligen över men är inte ett problem av en magnitud som äventyrar denna ansökan. Som framkommit av detta yttrande var den skriftliga ansökan svagast i fråga om aspekt 4), utbildningens utformning. Härvidlag hade platsbesöket avgörande betydelse och rätade ut flera av de frågetecken som ansökan gav upphov till. Programplanen är på följande punkter fortfarande inte helt färdigtänkt: relationen mellan det befintliga magisterprogrammet och det föreslagna masterprogrammet, former för och omfattning av valbarhet i kursutbudet, samt internationalisering. Bedömargruppens rekommendationer i dessa frågor framgår av föreliggande yttrande. Det som ska bedömas är kvaliteten inom det sökta examensområdet, det vill säga högskolans förmåga att genomföra en utbildning som leder till masterexamen inom området i fråga. Det faktum att det fortfarande återstår en del planering vad gäller utbildningens utformning får bedömas i relation till de utbildningsansvarigas förmodade förmåga att omdömesgillt göra de ställningstaganden som krävs. Baserat på de kapaciteter de demonstrerat finns det ingen som helst anledning att betvivla att de besitter den förmågan. Vår rekommendation blir därför att ansökan beviljas.

Södertörns högskola – medieteknik

Utlåtande av sakkunniga

Professor Pelle Ehn, Malmö högskola.

Dr Ylva Gislén, Dramatiska institutet.

Professor Sara Ilstedt, Kungliga Tekniska högskolan.

Sakkunnigas förslag till beslut

Avslag.

Område för examenstillstånd

Områdets omfattning och avgränsning är, så som den beskrivs i ansökan rimlig och ändamålsenlig, även om det faktum att man kallat området som helhet medieteknik mer verkar ha att göra med grundutbildningens historik på Södertörn än med en nationell och internationell jämförelse med forsknings- och utbildningsområden med liknande innehåll. Ur den synpunkten kanske namnet bör diskuteras och revideras av institutions- och/eller högskoleledning. När det däremot kommer till beteckningen av huvudområdet (och därigenom till examensbeteckningen) blir termen medieteknik direkt missvisande. Såväl nationellt som internationellt signalerar medieteknik eller media technology något betydligt mera tekniskt och ingenjörsinriktat. Det föreslagna utbildningsupplägget ligger mycket mer i linje med motsvarande nationella och internationella utbildningar inom interaktiva medier, interaktionsdesign och/eller människa-dator-interaktion, möjligen med en något för teoretisk slagsida för att höra hemma inom de båda förra. Den forskningsmiljö man redovisar ligger också inom dessa områden. Vi rekommenderar därför att man byter namn på huvudområdet.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är otillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Lärarna är mycket kompetenta och kvalificerade aktiva forskare och området har tillräckligt många professors- eller docentkompetenta och disputerade lektorer. Därmed skulle man kunna säga att rekommendationen i Högskoleverkets anvisningar, om att det som regel bör finnas minst två tillsvidareanställda lärare med docentkompetens inom huvudområdet, uppfylls. Men rekommendationen handlar inte om ett enkelt räknande. Ser man till den utbildning som högskolan exemplifierar med, som ställer höga mål för studenterna ifråga om

professionell och gestaltande kompetens, är det problematiskt att denna kompetens idag till största delen finns på adjunktnivå. Även om man verkar ambitiös och uppriktig i försöken att få dessa adjunkter att delta i forskningsprojekt och gå forskarutbildningar är det också märkbart att man inte värderat den praktiska och estetiska kunskapen som sådan, genom att till exempel utlysa konstnärliga lektorat eller genom en diskussion om hur man stöttar en professionell och estetisk kompetensutveckling på dess egna villkor. Avsaknaden av en formell och praktisk värdering av dessa kompetenser inom läraryrket får som resultat att de teoretiska och gestaltande momenten inte förefaller integrerade på ett bra sätt. Det gör det inte fullt ut trovärdigt att man har verktyg att värdera design och praktiskt kunnande på avancerad nivå hos studenterna på det sätt man säger sig ha ambitionen att kunna, och på det sätt man bör kunna förvänta sig inom det skisserade området och huvudområdet.

Infrastruktur

Den fysiska infrastrukturen är utmärkt, med genomtänkta, innovativa och resurskloka lösningar för datasalar och labb. Lokalerna rymmer också bra resurser för projektbaserat arbete och designorienterad verksamhet.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är otillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

På ett plan finns det starka kopplingar mellan den föreslagna utbildningen och en forskningsmiljö: man har varit framgångsrik i att få externa medel för forskningsprojekt inom området och det finns idag tre doktorander knutna till olika universitet i miljön och ytterligare två tjänster är under utlysning. Utbildningen är utformad på ett sådant sätt att studenterna kommer att ges möjlighet att delta i och bidra till pågående, ofta utåtriktade forskningsprojekt (så sker också i den magisterutbildning man gett under de senaste tre åren) och de lärare som är tänkta bemanna den föreslagna utbildningen är huvudsakligen också aktiva forskare. Det råder inte heller något tvivel om att de studenter som så önskar efter genomgången utbildning kommer att ha möjlighet att söka forskarutbildningar såväl nationellt som internationellt.

På ett annat plan är forskningsmiljön emellertid inte särskilt tydlig. Varken forskningsprojekt eller doktorandinriktningar har uppenbara kopplingar till varandra, forskningsmiljön är mera spretig än samlad både ifråga om doktoranders inriktning och pågående samtal, och det saknas en tydlig innehållslig forskningsstrategi för området som helhet. Dessutom saknas idag kopplingar till Södertörns övergripande forskningsstrategi: på vilket sätt förhåller sig det skisserade området till de starka forskningsmiljöer man listar och hur vill man se utvecklingen framåt?

En del av otydligheten och spretigheten kan förklaras med att professorerna och många av lektorerna är nya och det kan förväntas att området som sådant kommer att formas tydligare över tid.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

De målsättningar och lärandemål man satt upp med den föreslagna utbildningen är extremt ambitiösa, kanske snarast på gränsen till för höga än för låga såtillvida att man ställer såväl mycket höga vetenskapligt orienterade mål som höga mål ifråga om designkompetens och professionella färdigheter. Kurserna, så som de kan bedömas utifrån de bifogade kursplanerna, är rätt nivåklassificerade (med viss reservation för att litteraturlistorna skulle kunna vara aningen fylligare på denna nivå) och en klar majoritet av kurserna är klassade på avancerad nivå. Examensordningens krav på att minst 60 högskolepoäng ska ligga inom huvudområdet bör med lätthet kunna fyllas om man byter namn på huvudområdet till interaktiva medier eller interaktionsdesign: utbildningens upplägg är klokt tänkt och rymmer adekvat progression men det är tveksamt om kurser i designteori, pedagogik, digital kultur, användarcentrerad metodik, designprojekt etc. i ett nationellt och internationellt perspektiv kan placeras inom ramen för det man vanligtvis uppfattar som hörande till medieteknik.

Vi hyser inte heller några som helst tvivel om att både undervisning och examination kommer att utveckla studenternas förmåga att i nationella och internationella sammanhang redogöra för och diskutera vetenskapliga frågeställningar. Problemen i utbildningens utformning ligger snarast i förhållande till de mycket ambitiöst ställda målen också vad gäller professionella och gestaltande kompetenser, som vi inte ser avspeglad i läroplanens sammansättning och där vi inte finner det trovärdigt att studenterna till exempel kommer att kunna uppnå ett lärandemål som ”mycket god förmåga att skapa designlösningar”. Visserligen har man som avsikt att ta in gästlärare och skapa möjligheter för studenter att göra projekt hos företag med tillgång till externa handledare, men strukturen för detta är, liksom hur man värderar praktisk och estetisk kompetens inom läroplanen, ännu inte genomtänkt. Eftersom studenternas förväntningar som regel oftare ligger i att få verktyg för att uppnå de professionella och gestaltande lärandemålen är det avgörande att man på ett bra sätt kan svara mot dessa förväntningar och också på ett bra sätt kan visa på hur vetenskapliga och professionella förhållningssätt kan samspela på ett produktivt sätt.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

Södertörns högskola arbetar helt i enlighet med de förordningar som finns i fråga om klassificering av kurser, för inrättande och avvecklande av examina samt för utformning av kursplaner och utbildningsplaner. Varken i de dokument vi fått ta del av eller i samtalen med ledning, institutionsledning, lärarlag eller studenter kan vi se något annat än att man följer såväl nationella som lokala direktiv. Den enda tveksamhet vi ser här är i den bristande omvärldsanalysen ifråga om områdets och huvudområdets beteckning, och i bristen på klara kopplingar mellan just denna ansökan om masterexamenstillstånd i medieteknik och den övergripande forskningsstrategi som Södertörns högskola har utarbetat.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Det föreslagna området har en utmärkt infrastruktur och för både forskning och utbildning väl anpassade lokaler. Lärarkåren är vetenskapligt mycket kvalificerad och har varit mycket framgångsrik ifråga om extern finansiering av forskningsprojekt. De lärare som ska bemanna den föreslagna utbildningen är samtliga aktiva forskare, och det finns stort utrymme för studenterna att delta i pågående forskningsprojekt.

Bristerna ligger dels i avsaknaden av en innehållsligt och fysiskt samlad forskningsmiljö (det finns inga klara kopplingar mellan de olika projekten och olika forskares inriktningar) som studenterna kan förhålla sig till som en helhet, dels i att det inte framstår som trovärdigt att man utifrån lärolagets kompetens har förutsättningar att ge studenterna möjlighet att uppnå den föreslagna utbildningens ambitiösa lärandemål ifråga om design- och gestaltungsformåga. Behovet av en professionell designkompetens bland lärare, genom till exempel en utlysning av lektorat på konstnärlig grund, för att uppfylla de krav som ställs på denna typ av utbildning på avancerad nivå är inte vare sig erkänt eller uppfyllt. Vi menar också att benämningen medieteknik på huvudområdet är missvisande och borde ändras.

Södertörns högskola – retorik

Utlåtande av sakkunniga

Professor Christian Kock, Köpenhamns universitet.

Professor Anders Sigrell, Lunds universitet.

Sakkunnigas förslag till beslut

Beviljande.

Område för examenstillstånd

Områdets omfattning och avgränsning är rimlig och ändamålsenlig.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Retorikämnet vid Södertörns högskola har synnerligen god lärarkompetens och lärarkapacitet. För närvarande finns 16 tillsvidareanställda lärare vid ämnet (en med tillträde höstterminen 2010), varav nio är disputerade. Ytterligare ett lektorat är under tillsättning (med inriktning mot argumentation och opinionsbildning). Tre av adjunkterna har tid i tjänst för forskarutbildning och en fjärde adjunkt är antagen för licentiatexamen i retorik. Övriga adjunkter har samtliga adekvat utbildning (i typfallet fil.mag. i retorik). Ämnet kan stoltsera med inte mindre än tre professorer (i resten av landet finns två ytterligare). Sägas ska dock en av dem är på väg i pension och en är en s.k. professor 2⁸ på 20 procent. Till detta kommer två anställda doktorander och två disputerade visstidsanställningar inom forskningsprojekt.

Retorikämnet har sedan det inrättades vid högskolan för drygt tio år sedan vinnlagt sig om att rekrytera kompetent och behörig personal, utan att låsa sig vid alltför snäv ämnestillhörighet. Man har sett till ämnets bredd och anammat dess mångvetenskapliga karaktär, och inte tvekat att vid sidan av disputerade retoriker anställa t.ex. disputerade nordister, filosofer, teatervetare, latinister, medie- och kommunikationsvetare och litteraturvetare.

8. Professor 2 är ett vanligt system i övriga skandinaviska länder och blir allt vanligare även här i Sverige för att säkra akademisk kvalitet genom att stimulera mobilitet. Det fungerar så att en professor har en del av sin tjänst, vanligen 20–25 procent, förlagd till annat lärosäte.

Infrastruktur

Varken ansökan eller platsbesök med vidföljande intervjuer ger någon anledning att under rubriken anföra något som skulle tala mot ansökans beviljande. Studenter med erfarenhet från studier vid andra lärosäten ville särskilt framhålla det nya bibliotekets förträfflighet, liksom lärares tillgänglighet.

Organisation

Retorikämnet sorterar under institutionen för kommunikation, medier och IT. Man har en utsedd ämnesansvarig med 40 procents nedsättning av sin tjänst för detta uppdrag, vilket talar för en tydlig och fast ämnesanknytning i institutionsstrukturen. Institutionstillhörighet och institutionsbildning har genomgått flera faser vid högskolan, men det finns inget i dagens organisation som talar mot ansökan.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är tillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Det beskrivna masterprogrammet är behörighetsgivande för att söka forskarutbildning i ämnet vid de lärosäten där sådan utbildning bedrivs. Uppvisade seminarieprogram visar att det bedrivs en seriös seminarieverksamhet till vilken eventuella masterstudenter förväntas bidra. De nu aktiva doktoranderna har avtal med två av de tre lärosäten som bedriver forskarutbildning (endast avtal med Uppsala universitet finns dock med i ansökan). Det finns ett handledarkollegium i retorik. Att det finns en nära koppling mellan forskning och undervisning visas på ett formellt plan av den höga andel forskning i tjänst som lärarkåren över åren besuttit, och mer informellt av intervjusvar från studerande vid platsbesök. Till rubriken hör också föreställningen om en miljö med påtaglig forskningsanknytning. Det som vidare talar för att presumtiva masterstudenter kommer få ta del av en sådan miljö är inte bara hög andel forskning hos lärarkåren utan också den mångvetenskaplighet som utmärker retorikämnet på Södertörns högskola. Chansen är stor att en masterstudent kommer att träffa någon som forskar inom studentens intresseområde.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

De frågetecken vi hade vid läsning av ansökan rätades till övervägande grad ut under platsbesöket. Det gällde t.ex. klassificeringen av kurser som återfinns både på grundnivå och på avancerad nivå för masterstudenterna (de senare får ett mer krävande pensum och delvis andra examinationsuppgifter), liksom risken för att den höga andelen valbara kurser kunde motverka kravet på nödvändig fördjupning och progression inom ämnet (handledarnas inflytande på studenternas val av kurser säkerställer fördjupning och progression). Eventu-

ella oklarheter i ansökan, som skillnaden mellan ”det retoriska och retorikvetenskapliga forskningsfältet” och möjliga brister i litteraturlistorna, ger ingen anledning att underkänna ansökan. Utbildningen är forskningsanknuten.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

Ansökan innehåller erforderliga beskrivningar av högskolans kvalitetssäkringsarbete. Där framgår tydligt att högskolan bedriver ett kontinuerligt kvalitetsarbete och har ett system som reglerar hur högskolan inrättar, följer upp och avvecklar examina/utbildningar.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Högskoleledningen uttryckte vid platsbesöket sin uppfattning och ambition att retorikämnet är och ska vara en viktig del av Södertörns högskola. Retorikämnet sades vara ett uttryck för högskolans grundläggande målsättning om ”mångkulturalitet, mångvetenskaplighet och medborgerlig bildning” (3M). Institutionsledningen var väl förtrogen med tankarna bakom och med programmet. Lärarnas engagemang var i intervjun påtagligt. Också studenterna – varav flertalet hade för avsikt att söka programmet – var entydigt engagerade. De gav också tydliga och klagörande svar på våra frågor, emellanåt tydligare än lärarna, t.ex. angående den potentiella faran i att inte sträva efter att mer entydigt definiera vad som avses med retorik och retorikforskning.

Södertörns högskola – svenska

Utlåtande av sakkunniga

Professor Lars-Gunnar Andersson, Göteborgs universitet.
Professor Karin Hoff, Universitetet i Göttingen.

Sakkunnigas förslag till beslut

Beviljande.

Låt oss först säga att det är en välargumenterad och elegant skriven ansökan som vi har tagit del av. De flesta relevanta frågor som man vill ha svar på finns besvarade i texten. Annat har vi fått svar på vid platsbesöket.

I de resonemang som vi för i den här texten tar vi framför allt upp frågor som dels inte besvaras i ansökan, dels är av mer övergripande och strategisk art.

Område för examenstillstånd

Just benämningen av området och hur det beskrivs är en intressant punkt i ansökan. Området ges den vida benämningen svenska, och det finns i den svenska universitetsmiljön en någorlunda enhetlig uppfattning om vad ämnet svenska innehåller. Vid de flesta institutioner i landet där det undervisas i svenska ges kurser (eller undervisningsmoment) i fonologi, morfologi, grammatik, semantik och språkhistoria. Dessa delar har ofta (alltid?) setts som grundläggande i ämnet. Andra moment som brukar finnas med i kursplanerna är exempelvis dialektologi, stilistik, textanalys och språkinläring. Tyngdpunkten mellan dessa olika moment har förskjutits från tid till annan; för 80 år sedan dominerade språkhistoria, för 40 år sedan grammatik.

Det intressanta (och eventuellt kontroversiella) med denna ansökan är att man klart markerar att den föreslagna masterutbildningen ska vinklas mot textvetenskap eller verksamhetsbaserat språkbruk, vilket innefattar studiet av såväl talade som skrivna texter i verkliga kommunikationssituationer. Det är också inom det här området, som inte är alldeles lätt att benämna eller definiera, som lärarstaben har sina kompetensområden.

Den kniviga frågan är alltså om man gör klokt i att kalla utbildningen för en masterutbildning i svenska eller om man ska söka en mer specificerad beteckning, t.ex. masterprogram i svenska med inriktning mot textvetenskap (eller något i den stilen). Vi lutar åt att detta kunde vara klokt, men vi lägger samtidigt till att detta inte är en del av kvalitetsbedömningen utan snarare en del av varudeklarationen och marknadsföringen.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten område för examenstillstånd är tillfredsställande.*

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Vår bedömning är att lärarstaben har den kompetens som erfordras för den sökta utbildningen. När lärarstaben beskrivs i ansökan tar man i lite väl kraftigt. Att det finns två gästprofessorer är gott och väl, men de har sannolikt försvunnit när och om utbildningen kommer i gång. Däremot visar det faktum att man har två gästprofessorer att man har en livaktig forskningsmiljö.

I lärarstaben finns det en central senior akademisk lärare. Det är professor i ämnet. Därutöver finns det ett par personer med docentkompetens och ytterligare någon/några som ansökt om docentkompetens. Den lärarstab som finns är tillräckligt stor och tillräckligt akademiskt meriterad för att genomföra den sökta masterutbildningen med gott resultat.

Infrastruktur

Vad det gäller infrastrukturen och den fysiska miljön finns det inget att anmärka på. Vad vi kunnat se och höra från studenterna är att de är minst lika välförsedda med bibliotek och studieplatser som andra studenter i Sverige.

Det finns också en annan punkt som på sätt och vis har med infrastrukturen att göra, och det är hur den akademiska miljön ser ut eller snarare kommer att se ut för kommande masterstudenter. I dag finns det en student på magisternivå, och det är inte idealiskt, vare sig för studentens studiemiljö eller för institutionens budget. De prognoser som institutionen ger för hur många studenter det kommer att finnas på grundnivå och avancerad nivå om några år är väldigt optimistiska, enligt vår bedömning.

Vi finner att lärarresurserna och infrastrukturen är tillfredsställande. Låt oss också lägga till att platsbesöket gav oss intrycket av en institutionsledning och ett lärarlag med entusiasm och framåtanda.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten resurser är tillfredsställande.*

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Man har på institutionen skrivit ett samarbetsavtal med Örebro universitet, och redan finns det två doktorander på Södertörns högskola som just är registrerade i Örebro. Att avtalet slutits med Örebro har sina skäl. Professorn i ämnet var tidigare anställd i Örebro och forskarutbildningen i Örebro har just den vinkling av studierna (inriktningen mot verksamhetsbaserat språkbruk) som man eftersträvar på Södertörn.

Vid besöket fick vi även klart för oss att det finns ett fungerande högre seminarium i svenska på Södertörn där doktoranderna deltar. De är alltså i sin dagliga gärning del av institutionslivet på Södertörn. Här finns en akademisk

miljö som blivande masterstudenter kan bli en del av. Det finns en levande forskningsmiljö på institutionen med flera forskningsprojekt.

Vår bedömning är att ämnets koppling till dagens forskning och forskarutbildning inte bara är tillfredsställande utan mycket god.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är tillfredsställande.*

Utbildningens utformning

Vår bedömning är att utbildningen har en vettig struktur, men det finns ändå någon punkt värd att påpeka. Vi är fundersamma till att lägga en praktikperiod under det första året. Man skulle då kunna tycka att det vore klokare att lägga praktikperioden och andra mer yrkesinriktade moment under det andra året av masterutbildningen.

Det ska finnas en progression i kurserna från grundutbildning till avancerad nivå och vidare till forskarutbildningen. Så vitt vi kan se av kursplaner finns den här progressionen, men det ska också tilläggas att det inom humaniora inte alltid är så lätt att se vilken nivå en kurs ligger på. Det finns så vitt vi kan se en fullgod progression från en nivå till en annan.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten utbildningens utformning är tillfredsställande.*

Säkring av kvalitet

Södertörns högskola bedriver ett kontinuerligt kvalitetsarbete och det finns ett system för hur högskolan inrättar, följer upp, utvecklar och avvecklar examina och utbildningar. Vi finner kvalitetssäkringen tillfredsställande.

Sammanfattande omdöme: *Vi finner att aspekten säkring av kvalitet är tillfredsställande.*

Övrigt

Det finns en spännande sida av denna ansökan. Som vi påpekat ovan har utbildningen en vinkling mot verksamhetsbaserat språkbruk. Det här fältet, vars gränser inte är alldeles skarpa, har spelat en stor roll i de senaste tio årens svenska språkforskning. Flera avhandlingar har skrivits inom ett fält som kan kallas textvetenskap. Fältet har varit framgångsrikt vad det gäller forskningsanslag från råd och stiftelser.

Den här föreslagna masterutbildningen skulle självklart kunna förse forskarutbildningen i svenska med doktorander, inte bara på Södertörn utan runt om i landet.

Men det finns en annan del i ansökan som kommer fram på en del ställen, även om vi gärna hade sett en mer preciserad beskrivning på den punkten. Man tänker sig att en sådan här masterexamen ska ge de framtida mastrarna

en sakkunskap och en färdighet som efterfrågas på arbetsmarknaden. De institutioner för svenska och nordiska språk som finns i landet har en bas av studenter på olika lärarprogram, men där finns ingen annan specialutbildning för ett framtida yrkesliv med ett par undantag. Det finns en språkkonsultutbildning på ett par ställen i landet och det finns översättarutbildningar på ett par ställen där ämnet svenska samarbetar med andra institutioner.

Den masterutbildning som beskrivs här skulle kunna vara ett steg på vägen mot en ny typ av utbildning, men en del frågor är än så länge obesvarade. Hur ska den framtida verksamheten benämnas, hur ska studenterna få upp ögonen för utbildningen och hur ska Sveriges alla företag få att förstå att det hos de här mastrarna finns en kompetens som de behöver? Liknande tankegångar finns på de flesta universitet och högskolor i landet, men ingen har hittat rätt formel för en sådan utbildning (eller en sådan kompetens). Denna ansökan är, enligt vår bedömning, ett steg i rätt riktning. Detta är naturligtvis också ett skäl för att bevilja examenstillstånd.

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Det är vår åsikt att examenstillstånd ska beviljas. Det vi framför allt diskuterat är hur masterutbildningen ska benämnas, vilket då har med vinklingen av ämnet och uppläggningsen av utbildningen att göra.

Bilaga.
Högskoleverkets
anvisningar vid prövning
av masterexamensrätt

juni 2009

Högskoleverkets anvisningar vid prövning av master- examensrätt

– för ansökan senast 15 oktober 2009

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Högskoleverkets anvisningar vid prövning av masterexamensrätt

Utgiven av Högskoleverket 2008, uppdaterad juni 2009

Reg.nr 643-2687-08

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelningen, **Karin Järplid Linde**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Innehåll

Vad prövar Högskoleverket?	5
Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av masterexamensrätt	9
Mall för ansökan om masterexamensrätt	11
Bilaga 1: Utdrag ur högskolelagen och högskoleförordningen	15

Vad prövar Högskoleverket?

Högskoleverkets masterexamensrättsprövningar

För att få utfärda en viss examen krävs att den som erbjuder utbildningen har examensrätt, det vill säga särskilt tillstånd att ge just denna examen. Från den 1 juli 2007 gäller generellt:

- Universitet och högskolor med statlig huvudman har generell rätt att utfärda högskoleexamen, kandidatexamen och magisterexamen.
- Universitet har dessutom generell rätt att utfärda masterexamen, licentiatexamen och doktorsexamen.
- Högskolor som har vetenskapsområde¹ har även generell rätt att utfärda masterexamen, licentiatexamen och doktorsexamen inom det aktuella vetenskapsområdet.

En statlig högskola som vill ha rätt att utfärda masterexamen ansöker om detta hos Högskoleverket. En enskild utbildningsanordnare ansöker om examensrätt hos regeringen, som i regel skickar dessa ansökningar till Högskoleverket för yttrande.

Vad säger lagen om masterexamensrätt?

Högskolelagen och högskoleförordningen anger de ramar som definierar såväl vad en masterexamen är som tillstånd att utfärda densamma.

Tillstånd att utfärda masterexamen får lämnas till universitet och till högskolor inom de vetenskapsområden inom vilka de får utfärda examina på forskarnivå. Ett sådant tillstånd får även lämnas till en högskola inom ett område där högskolan inte får utfärda examina på forskarnivå, om den vetenskapliga miljön inom området är av sådan kvalitet och omfattning att högskolan kan erbjuda utbildning med nära anknytning till utbildning på forskarnivå. (Högskoleförordningen 6 kap. 26 §)

Masterexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 120 högskolepoäng med viss inriktning som varje högskola själv bestämmer, varav minst 60 högskolepoäng med fördjupning inom det huvudsakliga området (huvudområdet) för utbildningen. (Högskoleförordningen, bilaga 2 – Examinensordning)

En närmare beskrivning av vilka krav som ska uppfyllas för masterexamen presenteras i bilaga 1 *Utdrag ur högskolelagen och högskoleförordningen*.

1. I det svenska utbildningssystemet finns fyra vetenskapsområden: humanistiskt-samhällsvetenskapligt, tekniskt, naturvetenskapligt och medicinskt.

Vad är ett område respektive ett huvudområde?

Högskoleverket prövar en högskolas rätt att utfärda masterexamen inom ett område. I de prövningar av masterexamensrätt som Högskoleverket har genomfört sedan våren 2007 har följande tolkning av områdesbegreppet gjorts:

- Område är mindre än ett vetenskapsområde.
- Område är större än eller lika med ett huvudområde.
- Huvudområde är större/vidare/tvärare än eller lika med ett huvudämne.

Området för examensrätt bör således vara mindre än ett vetenskapsområde, men minst lika stort som ett huvudområde. Huvudområdet i sin tur är relaterat till fördjupningen i den eller de masterexamina som högskolan avser att utfärda. Enligt examensordningens bestämmelser för masterexamen ska kravet om minst 60 högskolepoäng med fördjupning inom huvudområdet vara uppfyllt.

Vad prövas?

Masterexamensrätten avser ett område, men exemplifieras i högskolornas ansökningar med utbildning inom ett eller flera huvudområden. Prövningen gäller huruvida högskolan har de förutsättningar som behövs för att kunna ta ansvar för de rättigheter och skyldigheter som följer med examensrätten inom det sökta området. Dels prövas högskolorna mot de krav som ställs på kvaliteten inom det sökta området, dels mot de krav som är relaterade till högskolans interna kvalitetsarbete. I den prövningen utgör högskolans exemplifieringar, dvs. planer för utbildning som ska leda till masterexamen, underlag för bedömning liksom handlingar som visar vilka kvalitetsssäkringsrutiner högskolan har. Med ”planer för utbildning” avses såväl fristående kurser som hela utbildningsprogram.

Vad innefattas i examensrätten?

Examensrätten innebär att högskolan, inom området för examensrätt, ska/får fatta sådana beslut som anges i högskoleförordningen. Här ingår att bestämma inriktning, inrätta huvudområde, examensbenämning och kursfordringar samt preciserade examenskrav. Det betyder att examensrätten ger högskolan rätt att inom ramen för området utfärda masterexamina med fördjupning inom de huvudområden som högskolan själv har inrättat. Högskolan behöver *inte* inkomma med en förnyad ansökan till Högskoleverket vid ändringar av en masterutbildnings form eller innehåll, eller om högskolan önskar inrätta en ny masterutbildning, så länge examen utfärdas inom ramen för det beviljade området för masterexamensrätt.

Hur går prövningen till?

Ansökan

Högskolan skickar in en ansökan med underlag om rätt att utfärda masterexamen till Högskoleverket. Ansökan ska följa den mall som anges på sidorna

11–13. Högskoleverkets ambition är att pröva och besluta om ansökan om masterexamenrätt före den 1 juli, under förutsättning att ansökan är inkommen till Högskoleverket senast den 15 oktober föregående år.

Externa sakkunniga

För att granska högskolans förutsättningar att utfärda masterexamen utser Högskoleverket externa sakkunniga. De sakkunniga har till uppgift att utifrån Högskoleverkets aspekter och kriterier granska kvaliteten inom det föreslagna området för examensrätt. Bedömningsunderlaget utgörs av högskolans skriftliga ansökan samt muntliga redogörelser vid möten med det sökande lärosätet. Vid mötet förs samtal med olika grupper inom högskolan: rektor, huvudområdes- och programansvarig, lärare samt studenter/forskarstuderande inom en angränsande utbildning.

Beslut om examensrätt

Högskoleverkets ställningstagande till högskolans ansökan grundar sig på de sakkunnigas yttrande med förslag till beslut samt på de överväganden som Högskoleverket gör. Högskoleverket fattar beslut om examensrätt för statlig högskola men i fråga om enskilda utbildningsanordnare överlämnas de sakkunnigas yttrande och Högskoleverkets förslag till beslut till regeringen.

Praktisk information

Ansökan om masterexamensrätt skickas till Högskoleverket i:

- en digital version, inklusive bilagor, samt
- sju pappersexemplar, inklusive bilagor.

Den digitala versionen skickas antingen på ett USB-minne eller via e-post till: **hsv@hsv.se**. Pappersexemplaren sänds till: Högskoleverket, Box 7851, 103 99 Stockholm.

Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av masterexamensrätt

Högskoleverket prövar högskolans ansökan om masterexamensrätt utifrån vad som föreskrivs i högskolelagen och högskoleförordningen. De sakkunniga som Högskoleverket anlitar granskar kvaliteten inom området för examensrätt utifrån vissa aspekter och kriterier. Dessa utgör i sig tolkningar av högskolelagen och högskoleförordningen. Utbildningens kvalitativa nivå avgörs av alla kvalitetsfaktorer sammantagna.

Område för examensrätt

Områdets omfattning och avgränsning är rimlig och ändamålsenlig.

Resurser

Lärarkompetens och lärarkapacitet

- Antalet tillsvidareanställda och övriga lärare står i proportion till utbildningens beräknade innehåll och omfattning. Som regel bör minst två docentkompetenta lärare inom **huvudområdet** vara tillsvidareanställda vid högskolan.
- Lärarna har vetenskaplig, pedagogisk och annan nödvändig kompetens för undervisning, handledning och examination.
- Lärarna kommer att ges reella möjligheter till kompetensutveckling och egen forskning.
- Institutionella förutsättningar för samarbete inom lärarlaget kommer att föreligga, i synnerhet inom tvär- och mångvetenskapliga områden.

Infrastruktur

- Studenterna kommer att ha god tillgång till litteratur, informationstekniska resurser och annan nödvändig utrustning.
- Inom experimentella huvudområden kommer studenterna ha tillgång till goda laborativa förhållanden.

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Masterutbildningen kommer att ges i nära anknytning till utbildning på forskarnivå i relevanta ämnen. Det handlar exempelvis om följande:

- Det finns en forskningsmiljö vid högskolan, inom vilken det bedrivs forskarutbildning.
- Studenterna kommer att få ta aktiv del av högskolans forsknings- och forskarutbildningsmiljö.

- Masterutbildningen kommer att ge studenterna möjlighet att söka till utbildning på forskarnivå.

Utbildningens utformning

Utbildningens behörighetskrav, innehåll och utformning kommer att garantera att studenten når examensmålen för masterexamen². Det handlar exempelvis om följande:

- Kurserna har rätt nivåklassificering.
- En klar majoritet av kurserna är klassificerade på avancerad nivå.
- Examensordningens krav på minst 60 högskolepoäng med fördjupning inom huvudområdet uppfylls.
- Progression inom utbildningen uppnås.
- Progression i förhållande till utbildning på grundnivån uppnås.
- Progression i förhållande till magisterexamen uppnås.
- Undervisning och examination kommer att utveckla studenternas förmåga att i nationella och internationella sammanhang redogöra för och diskutera vetenskapliga frågeställningar.
- Examensordningens respektive högskolelagens mål gällande studenternas förutsättningar för yrkesverksamhet kommer att uppnås.
- Utbildningen är forskningsanknuten.

Säkring av kvalitet

- Högskolan bedriver ett kontinuerligt kvalitetsarbete och har ett system som reglerar hur högskolan inrättar, följer upp och utvecklar examina/ utbildningar.
- Högskolan kan redogöra för hur kurser klassificeras till grundnivå respektive avancerad nivå.
- Högskolan kan redogöra för hur stor andel högskolepoäng från grundnivå som kan ingå i en masterexamen.
- Kursplanerna följer högskoleförordningen och innehåller mål som utarbetats i enlighet med examensordningen och högskolelagen och lokal examensordning.
- Utbildningsplaner följer högskoleförordningen, och i de fall lokala mål uppställts ska dessa vara utarbetade i enlighet med examensordningen och högskolelagen.

2. Se bilaga 1, utdrag ur högskolelagen och högskoleförordningen, *Generella examina på avancerad nivå, Masterexamen*.

Mall för ansökan om masterexamensrätt

Mallen för ansökan följer Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av masterexamensrätt, som presenteras på sidorna 9–10. Det är viktigt att ansökan är såväl beskrivande som analyserande och att samtliga aspekter berörs. Ett fullständigt underlag är en förutsättning för att sakkunniga ska kunna göra en rättvis bedömning av högskolans ansökan.

1. Område för examensrätt
2. Resurser
 - a. Lärarkompetens och lärarkapacitet
 - b. Infrastruktur
3. Nära anknytning till utbildning på forskarnivå
4. Utbildningens utformning
5. Säkring av kvalitet
6. Faktauppgifter
7. Bilagor till ansökan

1. Område för examensrätt

Beskriv, definiera och motivera *Område för examensrätt*. Av beskrivningen ska tydligt framgå:

- benämning på området för masterexamensrätt,
- vilket eller vilka huvudområde/n för masterexamen som ingår i området för examensrätt,
- benämningen på eventuellt masterprogram,
- examensbenämning, dvs. vad som kommer att anges i studentens examensbevis,
- behörighetskrav samt
- högskolans strategi för masterexamen.

2–5. Aspekterna *Resurser till och med Säkring av kvalitet*

Masterexamensrätten avser ett område, men exemplifieras i ansökan med en redogörelse för den utbildning som högskolan avser att erbjuda inom ett eller flera huvudområden. Redogörelsen avser aspekterna *Resurser*, *Nära anknytning till utbildning på forskarnivå*, *Utbildningens utformning* samt aspekten *Säkring av kvalitet*. Redogörelsen gäller såväl för planerade fristående kurser som för hela utbildningsprogram.

6. Faktauppgifter

Tabell 1. Lärarkompetens inom relevanta huvudområden

Kommentera gärna tabellen i löpande text. Ange exempelvis nära förestående pensionsavgångar, pågående nyrekryteringar etc.

Lärarkompetens inom huvudområde X, innevarande termin

Kön (M/K)	Anställningsform* och lärosäteshemvist	Akademisk titel och inriktning	Anställningens omfattning (%) vid den sökande högskolan	Uppskatta tjänstgöring av heltid vid den sökande högskolan (%) GN/AN/FN/Fo/Adm**
K	Professor, LU	Professor (finansiell ekonomi)	30	-/30/-/-/-
M	Lektor (vik.), HKr	Docent (redovisning)	100	40/20/10/20/10

Lärarkompetens inom huvudområde Y, innevarande termin

Kön (M/K)	Anställningsform* och lärosäteshemvist	Akademisk titel och inriktning	Anställningens omfattning (%) vid den sökande högskolan	Uppskatta tjänstgöring av heltid vid den sökande högskolan (%) GN/AN/FN/Fo/Adm**
M	Lektor, HiK	Docent (marknadsföring)	80	20/20/10/20/10
M	Adjunkt (tim), GU	Fil. dr (org.teori)	30	10/20/-/-/-

*Anställning motsvarar det som tidigare benämndes tjänst. Anställningsform som inte är tillsvidareanställning anges, bl.a. vikariat, projekt- eller timanställning, gästlärare.

** GN=grundläggande nivå, AN=avancerad nivå, FN=forskarnivå, Fo=forskning, Adm=administrativt arbete.

Tabell 2. Forskningsverksamhet vid högskolan inom området för examensrätt

* Ange vilka som har genomgått refereegranskning (R).

	År 2005–2009
För ansökan relevanta publikationer*	
För ansökan övrig relevant forskningsverksamhet	

Tabell 3. Examinerade magisteruppsatser inom relevanta huvudområden

	2005	2006	2007	2008	2009
Antal magisteruppsatser inom huvudområde X					
Antal magisteruppsatser inom huvudområde Y					

Tabell 4. Forskarstuderande vid högskolan inom relevanta forskarutbildningsämnen

	Forskarutbildningsämne	Lärosäte där forskarstud. är inskriven	Tjänstgöring vid den sökande högskolan (%)	Studietakt (%)	År för antagning
Forskarstud. 1*		Lunds universitet	90	100	2005
Forskarstud. 2*		Göteborgs universitet	40	80	2006
Forskarstud. 3*		Lunds universitet	20	50	2007

* Aktiva forskarstuderande inom området för examensrätt som finansieras av lärosätet.

Tabell 5. Avlagda examina på forskarnivå inom relevanta forskarutbildningsämnen

	2005	2006	2007	2008	2009
Antal licentiatexamina inom forskarutbildningsämne X*					
Antal doktorsexamina inom forskarutbildningsämne X*					
Antal licentiatexamina inom forskarutbildningsämne Y*					
Antal doktorsexamina inom forskarutbildningsämne Y*					

* Avser de examina där doktoranden haft sin forskarstudiefinansiering från den högskola som söker examensrätt vid tiden för examen.

7. Bilagor till ansökan

- Avtal med andra lärosäten gällande forskarutbildning (i förekommande fall)
- Redogörelse för nivåklassificering av kurser vid högskolan
- Utbildningsplaner på svenska³
- Kursplaner på svenska
- Litteraturlistor
- Förteckning över framlagda magisteruppsatser inom relevanta huvudområden de senaste två åren, med betygsangivelser

3. I de fall masterutbildningen innehåller etappavgång för magisterexamen vid 60 högskolepoäng, observera då examensordningens olika krav för de båda examina. De olika kraven för magister- respektive masterexamen ska tydligt framgå av utbildningsplanen.

Bilaga I:

Utdrag ur högskolelagen och högskoleförordningen

Mål för avancerad högskoleutbildning

HL 1 kap. 9 § Utbildning på avancerad nivå skall väsentligen bygga på de kunskaper som studenterna får inom utbildning på grundnivå eller motsvarande kunskaper. Utbildning på avancerad nivå skall innebära fördjupning av kunskaper, färdigheter och förmågor i förhållande till utbildning på grundnivå och skall, utöver vad som gäller för utbildning på grundnivå,

- ytterligare utveckla studenternas förmåga att självständigt integrera och använda kunskaper,
- utveckla studenternas förmåga att hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer, och
- utveckla studenternas förutsättningar för yrkesverksamhet som ställer stora krav på självständighet eller för forsknings- och utvecklingsarbete.

Tillstånd att utfärda examina

HL 1 kap. 11 § Regeringen beslutar vid vilka högskolor som examina på grundnivå respektive avancerad nivå får avläggas. Regeringen får meddela föreskrifter om att någon annan myndighet får besluta i dessa frågor. [...] Ett tillstånd att utfärda examina får lämnas bara om utbildningen uppfyller de krav som ställs på utbildning på grundnivå och avancerad nivå enligt detta kapitel och de särskilda krav som finns i förordningsbestämmelser. Dessutom skall det i ett rikstäckande perspektiv finnas ett allmänt intresse av att examina får utfärdas.

HF 6 kap. 25 § Högskoleverket får besluta vid vilka högskolor som varje examen på grundnivå och avancerad nivå får avläggas.

HF 6 kap. 26 § Tillstånd att utfärda masterexamen får lämnas till universitet och till högskolor inom de vetenskapsområden inom vilka de får utfärda examina på forskarnivå. Ett sådant tillstånd får även lämnas till en högskola inom ett område där högskolan inte får utfärda examina på forskarnivå, om den vetenskapliga miljön inom området är av sådan kvalitet och omfattning att högskolan kan erbjuda utbildning med nära anknytning till utbildning på forskarnivå.

Omfattningen av utbildningen

HF 6 kap. 2 § Omfattningen av utbildningen skall anges i högskolepoäng där heltidsstudier under ett normalstudieår om 40 veckor motsvarar 60 högskolepoäng.

Kurser och program

HF 6 kap. 13 § All utbildning på grundnivå och avancerad nivå skall bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram.

Kursplan

HF 6 kap. 14 § För en kurs skall det finnas en kursplan.

HF 6 kap. 15 § I kursplanen skall följande anges:

1. kursens benämning,
2. om kursen är på grundnivå eller avancerad nivå,
3. antal högskolepoäng som kursen omfattar,
4. kursens fördjupning i förhållande till examensfordringarna för kandidat-, magister- respektive masterexamen,
5. kursens mål,
6. det huvudsakliga innehållet i kursen,
7. den kurslitteratur och de övriga läromedel som skall användas,
8. de krav på förkunskaper och andra villkor utöver grundläggande behörighet som gäller för att bli antagen till kursen (särskild behörighet),
9. formerna för att bedöma studenternas prestationer,
10. de betygsgrader som skall användas,
11. om kursen är uppdelad i delar, och
12. om antalet tillfällen för prov och praktik eller motsvarande utbildningsperioder för att bli godkänd är begränsat.

I kursplanen skall det också anges när kursplanen eller en ändring av den skall börja gälla samt de övergångsbestämmelser och övriga föreskrifter som behövs.

Utbildningsplan

HF 6 kap. 16 § För utbildningsprogram skall det finnas en utbildningsplan.

HF 6 kap. 17 § I utbildningsplanen skall följande anges:

1. de kurser som utbildningsprogrammet omfattar,
2. den huvudsakliga uppläggningsplanen av utbildningsprogrammet, och
3. de krav på förkunskaper och andra villkor utöver grundläggande behörighet som gäller för att bli antagen till utbildningsprogrammet (särskild behörighet). I utbildningsplanen skall det också anges när utbildningsplanen eller en ändring av den skall börja gälla samt de övergångsbestämmelser och övriga föreskrifter som behövs.

Generella examina på avancerad nivå

I följande avsnitt presenteras examensordningen för master- respektive magisterexamen sida vid sida. Skillnaderna mellan dem är uttryckta i fetstil.

Masterexamen

Omfattning

Masterexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om **120 högskolepoäng** med viss inriktning som varje högskola själv bestämmer, varav minst **60 högskolepoäng med fördjupning** inom det huvudsakliga området (huvudområdet) för utbildningen. Därtill ställs krav på avlagd kandidatexamen, konstnärlig kandidatexamen, yrkesexamen om minst 180 högskolepoäng eller motsvarande utländsk examen.

Mål

Kunskap och förståelse

- För **masterexamen** skall studenten
- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl **brett kunskande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper** inom vissa delar av området samt **fördjupad** insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och
 - visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Färdighet och förmåga

- För **masterexamen** skall studenten
- visa förmåga att **kritiskt och systematiskt** integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information,
 - visa förmåga att **kritiskt, självständigt och kreativt** identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar **och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,**
 - visa förmåga att i **såväl nationella som internationella sammanhang** muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper, och
 - visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att **självständigt** arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- För **masterexamen** skall studenten
- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete,
 - visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
 - visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Självständigt arbete (examensarbete)

För **masterexamen** skall studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst **30 högskolepoäng** inom huvudområdet för utbildningen. Det självständiga arbetet får omfatta mindre än 30 högskolepoäng, dock minst 15 högskolepoäng, om studenten redan har fullgjort ett självständigt arbete på avancerad nivå om minst 15 högskolepoäng inom huvudområdet för utbildningen eller motsvarande från utländsk utbildning.

Magisterexamen

Omfattning

Magisterexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om **60 högskolepoäng** med viss inriktning som varje högskola själv bestämmer, varav minst **30 högskolepoäng med fördjupning** inom det huvudsakliga området (huvudområdet) för utbildningen. Därtill ställs krav på avlagd kandidatexamen, konstnärlig kandidatexamen, yrkesexamen om minst 180 högskolepoäng eller motsvarande utländsk examen.

Mål

Kunskap och förståelse

- För **magisterexamen** skall studenten
- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl **överblick över området som** fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och
 - visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Färdighet och förmåga

- För **magisterexamen** skall studenten
- visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer, även med begränsad information,
 - visa förmåga att självständigt identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar,
 - visa förmåga att muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper, och
 - visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- För **magisterexamen** skall studenten
- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete,
 - visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
 - visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Självständigt arbete (examensarbete)

För **magisterexamen** skall studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst **15 högskolepoäng** inom huvudområdet för utbildningen.

Högskoleverket är en myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.

Läs mer på vår webbplats www.hsv.se.